

SLOT LOEVESTEIN

Jaarverslag 2019 Stichting Museum Slot Loevestein

Inhoud

Woord vooraf	3
Bestuursverslag 2019	4
Activiteitenverslag	4
Collectiefunctie	4
Wetenschappelijke functie	6
Marketing en Communicatie	10
Facilitaire zaken	14
Organisatie	16
Werkbegroting boekjaar 2020	18
Continuïteit en toekomstvisie	21
Samenstelling directie, bestuur en Raad van Toezicht	25
Toepassing governance code cultuur 2019	26
Jaarrekening 2019	30
Balans per 31 december 2019 (na resultaatbestemming)	31
Categoriale exploitatierekening over 2019	32
Categoriale exploitatierekening over 2019 verdeeld naar functies	36
Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling	39
Algemeen	39
Grondslagen voor de waardering van activa en passiva en de resultaatbepaling	40
Toelichting op balans per 31 december 2019	45
Toelichting op de categoriale exploitatierekening over 2019	51
Toelichting op de categoriale exploitatierekening over 2019 verdeeld naar functies	56
Overige gegevens	58

Woord vooraf

Als je het statige kasteel Loevestein ziet binnen haar vesting, ontstaat de indruk, dat het voor de eeuwigheid is gebouwd en dat er nooit iets verandert. Mensen komen en gaan, maar Loevestein blijft. Echter, bij nader zicht is Loevestein altijd in verandering en nooit af. En de mensen laten hun sporen achter. - Zo ook directeuren. Per 1 april 2019 heb ik de verantwoordelijkheid voor het borgen van het voor Nederland zo belangrijke erfgoed op mij genomen. Mijn voorganger Ien Stijns heeft gedurende 20 jaar Loevestein door een roerige tijd geloodst en wist een gezonde organisatie achter te laten. De stichting is in 1994 opgericht en kwam voort uit de Rijksdienst der Kastelenbeheer. Warm werd ik door medewerkers, vrijwilligers, vrienden en betrokkenen ontvangen, klaar voor een nieuwe toekomst.

In mijn eerste 100 dagen heb ik intern en extern verkennende consultatieronden gehouden om tot een herziene missie en visie van Loevestein te komen en een ambitieplan voor 2030 vast te stellen. Loevestein zal zich de komende tien jaren van een militaire vesting tot een platform voor vrede, vrijheid en recht ontwikkelen. Naast het behouden en beleefbaar maken van het erfgoed van Loevestein willen we onze maatschappelijke verantwoordelijkheid en rol nemen om bij te dragen aan een vrije en vreedzame samenleving, waarin we respectvol met elkaar en de wereld om gaan. Vanuit het erfenis van Loevestein duiden we de Nederlandse staat en identiteit, waarbij we aanzetten tot het nadenken over vrede, vrijheid, en het belang van internationaal en persoonlijk recht.

De inzet in het eerste halve jaar was vervolgens gericht op de borging van de status als rijksmuseum. Het is daarom ook voor de organisatie een belangrijke opsteker en teken van erkenning dat Loevestein met de andere door het rijk gesubsidieerde musea in de erfgoedwet is opgenomen en geborgen.

De in het ambitieplan gemaakte keuzes voor de toekomst dienden als basis voor het 'twintig punten plan voor twintig-twintig', het jaarplan 2020. Het is de opmaat naar het Hugo de Groot-jaar in 2021 waarin een van de grootste Nederlandse denkers, schrijvers, rechtsgeleerde, bestuurder en diplomaat wordt herdacht. De voormalige staatsgevangenis Loevestein, de Nederlandse Tower, Bastille of Robbeneiland, voelt een historische en morele opdracht om zijn gedachtegoed uit te dragen dat vandaag de dag nog nauwelijks aan relevantie heeft verloren en tot inspiratie en als leidraad kan dienen.

Ed Dumrese
Directeur-Bestuurder

Bestuursverslag 2019

Activiteitenverslag

Collectiefunctie

Collectiebeleid

Loevestein hanteert een vierjaarlijks collectieplan. Het museum beschikt volgens afspraak over een Collectie Hulpverleningsplan (CHV).

Collectieplan

Ook dit jaar werden de dataloggers geijkt en gekalibreerd. Ook werd een lichtmeting gedaan. Het herinrichten van het zolderdepot werd niet gerealiseerd, omdat AdLib er helaas ook in 2019 niet in is geslaagd de bug, die de standplaats registratie onzuiver maakt, te herstellen. 2019 is besteed aan het voorbereiden van de overstap van collectieregistratieprogramma AdLib naar Memorix. Deze conversie zal begin 2020 plaats vinden.

Registratiegraad

Alle objecten die onderdeel uitmaken van de bruikleenovereenkomsten met het Rijk en de Stichting Vrienden zijn in AdLib Museum Standaard geregistreerd. Om de voortgang en registratiegraad te bewaken worden programma's als Analyse (ontworpen door Gelders Erfgoed) gebruikt.

Op 1 januari 2019 telde AdLib 8005 objecten, op 31 december 2019 waren dit er 8746. Deze stijging is te verklaren door het invoeren van zolderobjecten, die grotendeels al wel genummerd, maar nog niet ingevoerd waren. De geregistreerde objecten voldoen aan de eisen van de basisregistratie. Voor 19,9% van de geregistreerde objecten geldt dat er nog foto's gemaakt moeten worden voor de basisregistratie compleet is.

Conservering en restauratie

Loevestein heeft een zeer uiteenlopende collectie. Diverse materialen vragen een andere zorg. Dat betekent een andere klimaat, relatieve vochtigheid, blootstelling aan UV of zichtbaar licht en opberging. In 2015 is een overeenkomst met de Collectiewacht afgesloten om de fysieke staat van de collectie per materiaalgroep te beoordelen. De rapportages die uit deze afspraak volgden, gaven aan de conservering en restauratie in het collectieplan 2016-2020. In 2017 bracht metaalrestaurator Michiel Langeveld een bezoek aan Loevestein en bracht een rapport uit over de staat van de metaalcollectie. Deze is over het algemeen als 'goed' gekwalificeerd. In 2018 kreeg dit bezoek een vervolg met een workshop metaalbehandeling voor de Archeologische Werkgroep Loevesteyn. Bij restaurator Lisette Verspay werd een workshop gevolgd over het herkennen van problemen bij het behoud van archeologisch leer. Ook was er aandacht voor conserverende handelingen. In 2019 is de totale papiercollectie door een restaurator beoordeeld op fysieke staat. Zij bracht tevens een conserveringsadvies uit.

De klimatologische omstandigheden van de permanent tentoongestelde collectie werd verbeterd: op de ramen van het gebouw werd de UW-werende folie vervangen en alle verlichting werd vervangen door een lagere led. Een blikseminslag veroorzaakte een storing in het klimaatapparaat van het depot dat tot op heden niet gerepareerd kon worden.

Collectievorming, verwerving en afstoting

In 2019 werden geen objecten verworven of afgestoten. Er zijn 10 instaaende bruiklenen, 2 van particulieren en 8 hardplaten van de RCE (voormalig ICN). Er is sprake van 5 langdurige uitstaande bruiklenen aan het Gorcums Museum en schilder Anton Verhey. De boekenkist (S1994-35) ging in tijdelijke bruikleen naar het Rijksmuseum voor onderzoek in het kader van het televisieprogramma "Historisch bewijs".

Toegankelijkheid collectie

De in Adlib geregistreerde collectie is voor 81% toegankelijk via de portal collectiegelderland.nl. De overige 19% is wel volledig beschreven, maar moet nog gefotografeerd worden. Dezelfde percentages gelden voor de portal 'Collectie Nederland.' De collecties die deelnemen aan collectie Nederland zijn gekoppeld aan Europeana en daarmee is de collectie van Loevestein ook op Europees niveau beschikbaar. De bezoeker maakt terplekke middels de gidsenverhalen op een speelse wijze kennis met de collectie door een interactieve inzet van de voor dit doel geselecteerde educatie-collectie.

Archeologie

De archeologische werkgroep werkte 105 mensdagen op het Slot en losten de problemen op die naar voren kwamen bij de voltooiing van de zolderregistratie. Te denken valt aan het aanvullen van ontbrekende gegevens, als afmetingen, materiaal en dergelijke. Zij namen deel aan de trainingen over leerconservering en metaalconservering.

Vrijwilligers

Ook in 2019 begeleidde de conservator een aantal vrijwilligersteams. De Historische Commissie, het Poortwachtersteam en de Archeologische Werkgroep Loevesteyn functioneren goed en vol enthousiasme. Hun werk is onmisbaar voor de collectiefunctie van het Slot. De Werkgroep Historische Kleding verzette veel werk.

Gidsen

Elk jaar blijkt uit de het publieksonderzoek dat de bezoekers de verhalen voor de gidsen hoog waarderen. Ook in dit jaar waren er in de schoolvakanties thematische verhalen met bijpassende activiteiten. Al deze interactieve verhalen werden verlevendigd door het gebruiken van nieuwe presentatie en verhaaltechnieken, het gebruik van objecten en interactie met het publiek. Ook werden elke schoolvakantie nieuwe thematische verhalen verteld. Het gidsenteam bestond op 31-12-2019 uit 7 mensen. Het team volgde een educatietraining bij het Drents Museum in Assen.

Presentatie

Ter gelegenheid van het 50-jarige bestaan van de Stichting Vrienden van het Slot Loevestein werd een tentoonstelling georganiseerd. Tijdens History in Concert in Tivoli verzorgde Slot Loevestein speeddaten met Hugo de Groot en zijn vrouw Maria, zodat bezoekers de mens Hugo konden leren kennen.

Onderwijsfunctie

Educatie

In 2019 bezochten 24.027 kinderen en jongeren t/m 18 jaar het Museum Slot Loevestein. Hiervan hebben 3.451 kinderen in schoolverband een bezoek gebracht aan het kasteel. In onderstaande tabel worden de ontwikkelingen vanaf 2016 weergegeven:

Volwassen en Kinderen in Museum Slot Loevestein								
	2019		2018		2017		2016	
	Aantallen	%	Aantallen	%	Aantallen	%	Aantallen	%
Volwassenen	49.027	67,1%	47.744	66,5%	45.832	64,1%	45.373	66,2%
Kinderen (tm 18 jr)	24.027	32,9%	24.024	33,5%	25.679	35,9%	23.169	33,8%
<i>in schoolverband</i>	3.451	4,7%	4.059	5,7%	6.920	9,7%	5.121	7,5%
<i>anders</i>	20.576	28,2%	19.965	27,8%	18.759	26,2%	18.048	26,3%
Totaal	73.054	100,0%	71.768	100,0%	71.511	100,0%	68.542	100,0%

Zoals elk jaar werd geïnvesteerd in contacten met en zichtbaarheid voor het onderwijs door samenwerking met cultuurcoaches uit de regio, waarbij opgemerkt moet worden dat Loevestein 3 provincies bedient. Met Erfgoed Gelderland werd geëvalueerd waarom de Reizen in de Tijd-lessen zo slecht geboekt worden. Conclusie is dat hier 2 factoren meespelen: de afgelegen ligging van Loevestein maakt een bezoek voor een les een flinke onderneming. Bovendien bieden andere aanbieders soortgelijke lessen aan voor een veel lager bedrag omdat andere gemeenten deze schoollessen subsidiëren.

Daarom is besloten in 2020 de kosten voor deze museumlessen aanzienlijk te verlagen. De conservator is geïnterviewd in het kader van het Trendrapport Educatie vanuit het ministerie. Voor kinderen werd een speurtocht 'Verdwaald in de tijd' gerealiseerd. Voor volwassenen kwamen er zaalfolders in 8 talen.

In 2019 vierden 229 kinderen een kinderfeestje op Loevestein, tegenover 259 in 2018, 358 in 2017 en 373 in 2016. Gelijk aan de museumlessen is het aanbod en de prijs van de kinderfeestjes, als gevolg van de zichtbare terugloop, in 2020 aangepast.

Wetenschappelijke functie

Onderzoek en documentatie

Gedegen wetenschappelijk onderzoek vormt de basis voor de kerntaken van Loevestein: de verhalen die gidsen in het kasteel vertellen, educatie, activiteiten en publicaties. Er wordt onderzoek gedaan naar bewoners en gevangenen, collectie, gebouwen, vesting, vestingwerken en de omgeving, het Munnikenland. De conservator hield op verzoek een voordracht op het Symposium van de Stichting Oude Hollandse Waterlinie.

Het publiek, maar ook collega erfgoedinstellingen, weet goed de weg te vinden voor vragen: er zijn gemiddeld 8 aanvragen per maand over genealogie, geschiedenis algemeen en Loevestein in het bijzonder, kunst en veel specifieke vragen vanuit onderwijsopdrachten. De conservator werd geïnterviewd voor het boek 'De Mauritslinie'.

Ook in 2019 werd verder gewerkt om Loevestein op te nemen in het Canon-netwerk. Loevestein zal op 22 maart 2020 toetreden tot dit netwerk.

De conservator was naast reeds genoemde activiteiten ook betrokken bij publieksonderzoek, marketing en huisstijl. Ook werd een inhoudelijke bijdrage geleverd aan Loevestein activiteiten en evenementen, zoals het Vlechtersfestival en de voorbereidingen voor het Hugo de Grootjaar 2020.

Publieksfunctie

Gratis toegang

De vesting was in 2019 gratis toegankelijk voor alle bezoekers. In 2020 zal dit mogelijk (deels) gaan veranderen.

Openstelling

De vesting Loevestein was, zoals ook in 2017 en 2018, in 2019 het gehele jaar geopend met uitzondering van Koningsdag, 1e kerstdag en nieuwjaarsdag. De deuren van de vesting zijn op deze dagen gesloten.

Het museum was eveneens het gehele jaar geopend. Van mei tot en met september dagelijks van 11.00 tot 17.00 uur en van oktober tot en met april enkel op zaterdag en zondag van 11.00 tot 17.00 uur. Hierbij de kanttekening plaatsende dat het museum in de maanden november tot en met februari een uurtje eerder sloot en in de maanden mei, juni en september op de maandagen gesloten bleef.

Tijdens alle schoolvakanties conform OCW regio midden, is het museum dagelijks geopend geweest van 11:00uur tot 17:00uur.

Vanaf 21 maart 2020 zal het museum dagelijks geopend zijn van 10:00uur tot 17:00uur. Deze wijziging in openingstijd is het gevolg van de keus om de positie van Loevestein als rijksmonument en rijksmuseum te versterken. Uitgangspunt is, dat je met deze nationale status ook het hele jaar door bezoekbaar moet zijn. Loevestein zet daarmee de museale functie weer voorop.

Bezoekers

Loevestein heeft in 2019 in totaal 144.313 bezoekers (150.344 in 2018) ontvangen.

	Aantallen bezoekers Vesting Slot Loevestein									
	2019		2018		2017		2016		2015	
	Aantallen	%	Aantallen	%	Aantallen	%	Aantallen	%	Aantallen	%
Januari	5.509	3,8%	7.536	5,0%	5.236	3,8%	2.252	1,8%	2.199	2,0%
Februari	9.794	6,8%	5.423	3,6%	7.320	5,4%	4.226	3,5%	4.745	4,3%
Maart	8.091	5,6%	6.552	4,4%	6.840	5,0%	4.489	3,7%	3.445	3,1%
April	11.609	8,0%	11.320	7,5%	11.317	8,3%	6.557	5,4%	5.143	4,7%
Mei	15.014	10,4%	20.267	13,5%	14.451	10,6%	21.132	17,3%	15.796	14,4%
Juni	15.591	10,8%	18.507	12,3%	17.499	12,8%	13.872	11,4%	14.646	13,4%
Juli	18.253	12,6%	20.464	13,6%	18.663	13,7%	18.568	15,2%	13.400	12,2%
Augustus	26.267	18,2%	24.602	16,4%	22.567	16,6%	22.166	18,1%	19.677	18,0%
September	12.671	8,8%	14.087	9,4%	11.996	8,8%	4.170	3,4%	9.058	8,3%
Oktober	11.019	7,6%	13.084	8,7%	12.930	9,5%	13.823	11,3%	11.235	10,2%
November	4.401	3,0%	1.658	1,1%	1.582	1,2%	4.307	3,5%	3.768	3,4%
December	6.094	4,2%	6.846	4,6%	5.907	4,3%	6.659	5,4%	6.510	5,9%
Totaal	144.313	100,0%	150.344	100,0%	136.306	100,0%	122.220	100,0%	109.620	100,0%

Dit is een afname van 6.031 bezoekers ten opzichte van 2018.

Het museum heeft in 2019 73.054 betalende bezoekers mogen ontvangen. Dit is een lichte stijging ten opzichte van 2018.

	Aantallen betalende bezoekers Museum Slot Loevestein (incl museumkaart bezoekers)									
	2019		2018		2017		2016		2015	
	Aantallen	%	Aantallen	%	Aantallen	%	Aantallen	%	Aantallen	%
Januari	2.743	3,8%	3.178	4,4%	3.976	5,6%	2.220	3,2%	1.791	2,8%
Februari	4.809	6,6%	2.710	3,8%	3.296	4,6%	3.719	5,4%	3.919	6,0%
Maart	3.524	4,8%	3.155	4,4%	3.225	4,5%	3.961	5,8%	2.500	3,8%
April	4.621	6,3%	5.194	7,2%	6.211	8,7%	3.922	5,7%	3.950	6,1%
Mei	7.813	10,7%	9.060	12,6%	6.215	8,7%	8.452	12,3%	9.597	14,7%
Juni	6.030	8,3%	7.759	10,8%	7.470	10,4%	6.862	10,0%	5.382	8,3%
Juli	9.343	12,8%	8.382	11,7%	8.878	12,4%	8.776	12,8%	8.222	12,6%
Augustus	14.220	19,5%	12.112	16,9%	12.116	16,9%	11.473	16,7%	10.011	15,4%
September	5.905	8,1%	5.447	7,6%	5.404	7,6%	5.136	7,5%	4.192	6,4%
Oktober	7.837	10,7%	8.579	12,0%	9.865	13,8%	8.961	13,1%	8.959	13,8%
November	2.223	3,0%	1.580	2,2%	1.876	2,6%	1.335	1,9%	1.991	3,1%
December	3.986	5,5%	4.612	6,4%	2.979	4,2%	3.725	5,4%	4.557	7,0%
Totaal	73.054	100,0%	71.768	100,0%	71.511	100,0%	68.542	100,0%	65.071	100,0%

De daling van vesting bezoekers zien we niet terug in de cijfers van museum bezoekers. Het is onduidelijk waar de afname van de vesting bezoekers door is veroorzaakt. De systematiek van het meten van vesting bezoekers is (zoals bekend) niet geheel zuiver en daarom mogelijk een oorzaak. Mogelijk speelde het weer een rol.

Uit onderstaande tabel blijkt dat aantal Museum bezoekers in verhouding tot het aantal Vesting bezoekers over de jaren terug aan het lopen is.

	Verhouding tussen bezoekers Vesting en Museum Slot Loevestein									
	2019		2018		2017		2016		2015	
	Aantallen	%	Aantallen	%	Aantallen	%	Aantallen	%	Aantallen	%
Totaal vesting bezoekers	144.313	100,0%	150.344	100,0%	136.306	100,0%	122.220	100,0%	109.620	100,0%
Totaal museum bezoekers	73.054	50,6%	71.768	47,7%	71.511	52,5%	68.542	56,1%	65.071	59,4%
Anders	71.259	49,4%	78.576	52,3%	64.795	47,5%	53.678	43,9%	44.549	40,6%

De in 2019 gerealiseerde omzet uit kaartverkoop en museumkaartbezoeken is met circa 2,9% gestegen ten opzichte van 2018.

Opbrengst entreegelden Museum Slot Loevestein												
	2019			2018			2017			2016		
	Omzet	Aantal	Gem.	Omzet	Aantal	Gem.	Omzet	Aantal	Gem.	Omzet	Aantal	Gem.
Entree gelden	€ 473.309	50.419	€ 9,39	€ 465.795	50.054	€ 9,31	€ 510.136	51.391	€ 9,93	€ 414.475	49.171	€ 8,43
Museum kaarten	€ 159.695	22.635	€ 7,06	€ 149.603	21.714	€ 6,89	€ 131.149	20.120	€ 6,52	€ 111.569	19.371	€ 5,76
Totaal	€ 633.004	73.054	€ 8,66	€ 615.398	71.768	€ 8,57	€ 641.285	71.511	€ 8,97	€ 526.044	68.542	€ 7,67

*De opbrengst museumkaarten in geeft in 2019 en 2018 enkel de opbrengst entreegelden van bezoeken met een museumkaart weer. In 2017 werd de omzet inclusief de in de museumwinkel verkochte museumkaarten weergegeven.

Opbrengst entreegelden

De opbrengsten uit entreegelden is ten opzichte van 2018 met €7.514 toegenomen. De toegangsprijzen voor 2019 zijn gestegen ten opzichte van 2018. Hierin is naast de BTW verhoging van 6% naar 9% ook een lichte indexering doorberekend.

Opbrengst museumkaarten

De opbrengst museumkaarten is toegenomen door een toename van het aantal bezoekers met de Museumkaart. Het definitieve uitkeringspercentage over 2019 is bepaald op 62%. In 2018 was dit 63%.

Evenementen en activiteiten

Vanaf 2019 is Loevestein voornemens jaarlijks in ieder geval 3 grote evenementen te organiseren met de thema's, Soldaten, Gevangenen en Ridders, zoals die ook terug te vinden zijn in onze presentaties.

Veldslag-Winterbivak (23 en 24 februari)

Tijdens ***de Veldslag-Winterbivak*** wordt een levendig en historisch beeld gegeven van het soldatenleven ten tijde van de Schotse legering, met als hoogtepunt een historische veldslag die wordt toegelicht door een spreker. Om het Slot uit handen van de Fransen te redden vechten de nakomelingen van het Schotse Regiment Marjoribanks.

Het evenement is goed bezocht met ruim 2.511 bezoekers, dit mede door het mooie lenteweer.

Grenzeloos Loevestein (16 en 17 juni)

Tijdens ***Grenzeloos Loevestein – Ontsnapt*** gaan we terug naar 1621, de tijd van de Nederlandse Opstand en de 80-jarige oorlog. Je leert niet alleen Hugo kennen, maar je ontmoet ook Prins Maurits en Johan van Oldenbarnevelt. Zij ruziën over leger, geloof en wie de baas is. Daarnaast is er een 17e-eeuws kampement opgezet en kun je bij demonstraties zwaardvechten en paardentrainingen kijken.

Grenzeloos Loevestein is in vergelijking tot het riddertoernooi een kleinschaliger evenement. Het evenement werd door ruim 1.132 bezoekers bezocht.

Het Riddertoernooi (19 en 20 oktober)

Oktober 1372, de Graaf van Holland heeft Loevestein eindelijk in handen en daarom roept hij een riddertoernooi uit. Van heinde en ver reizen stoere ridders naar het toernooiveld. Dit trekt Middeleeuwse ambachtslieden aan en rond het slot ontstaat zo een groot kampement. Het evenement is goed bezocht met ruim 3.256 bezoekers.

Ook dit jaar zijn we weer verder gegaan met het levendiger maken van de vesting. Alle vakanties zijn we weer open geweest. Met name door een toenemende inzet van vrijwilligers, re-enactors, ambachtslieden en muzikanten.

De inzet van House of Wax tijdens twee avondopenstellingen met kaarsverlichte rondgang en stampotbuffet bleek een enorm succes.

In 2019 hebben we naast kleinere activiteiten ook een aantal nieuwe evenementen georganiseerd zoals *het Vlechtersfestival* en *Floris Festijn*, met als afsluiter een diner met life entertainment.

Marketing en Communicatie

PR Online

Online beoordelingen per bron / meetmomenten				
Bron	Beoordelingen			
	okt-19	feb-19	dec-18	jun-17
Facebook Schaal 1-5	4.6	4.6	4.6	4.5
Google schaal 1-5	4.4	4.4	4.4	4.2
Dagjeweg schaal 1-10	7.9	7.9	7.9	-
Museuminspecteurs schaal 1-10	8.6	8.7	8.7	8.6
Zoover schaal 1-10	8.6	8.4	8.4	7.8
Tripadvisor schaal 1-5	4.0	4.0	4.0	4.0

Google Grant

Via zoekmachineoptimalisatie (SEO) wordt ingezet op een goede zichtbaarheid en vindbaarheid in de zoekmachine van Google, en het geven van informatie als openingstijden, bereikbaarheid en prijzen. Dit heeft invloed op de organische resultaten.

Dankzij de toekenning van Google Grant kan Loevestein, i.s.m. internetbureau INTK, ook vol inzetten op Search Engine Advertising (SEA). Google Ad Grants is een advertentietegoed dat Google gratis toekent aan non-profit instellingen. Een Google Grant kan op verschillende manieren ingezet worden. Van brede campagnes die de naamsbekendheid vergroten tot aan specifieke campagnes voor een bepaald evenement.

Website en conversie

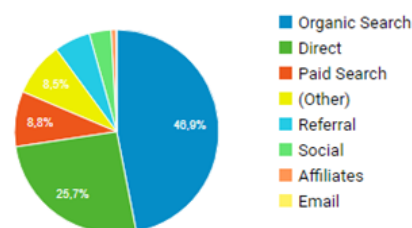
Door een combinatie te maken van ambassadeurs, SEO en SEA hoopt het slot websitebezoekers aan te zetten om ook een bezoek aan het kasteel te brengen. Het primaire doel van de website is om gasten te inspireren een fysiek bezoek aan het slot te brengen. Op de homepage is er daarom een duidelijk link naar de webshop om meteen online tickets aan te schaffen. Ook de mogelijkheid tot het organiseren van commerciële en zakelijke activiteiten in het slot heeft een prominente plek op de website, want dit zorgt voor belangrijke inkomsten. Denk aan vergaderingen en congressen, maar ook aan feesten en bruiloften.

Onderstaande tabel uit Google Analytics laat de data van 2018 en 2019 zien. De cijfers van 2018 van aantal gebruikers en sessie vormen een mooie nieuwe basis om de komende jaren mee te vergelijken, omdat Google toen veel wijzigingen had doorgevoerd, gericht om meer kwalitatieve bezoekers. We zien nu al een stijging in de cijfers op gebied van bezoeken (stijging van 3%) gebruikers, paginaweergaven en pagina's per sessie. Het bouncepercentage is flink gedaald, wat goed is. Een 'bounce' is een bezoeker die op de site komt, en verder geen (meetbare) actie uitvoert.

Data Google Analytics		
	2019	2018
Gebruikers	237.168	232.871
Nieuwe gebruikers	238.406	229.056
Sessies	323.015	313.840
Aantal sessies per gebruiker	1,36	1,35
Paginaweergaven	1.504.726	873.228
Pagina's / sessie	4,66	2,78
Gemiddelde sessieduur	2:01 minuut	1:58 minuut
Bouncepercentage	17,87%	47,92%

Van alle online bezoeken in 2019 kwam 8% via de Google advertenties (SEA) op de website. Door de aanpassingen in de Google Grant een duidelijk verschil met 2018 toen dit 51,8% was. In 2019 kwam bijna de helft van de bezoekers via organische zoekresultaten binnen, een flinke stijging t.o.v. 2018. Ook de directe bezoeken (24%) en de bezoeken via Facebook (4%) namen toe. De top drie meest bezochte webpagina's waren in 2019: 'Home', 'Tickets' en 'Toegangsprijzen', nieuw in dit rijtje is 'tickets', die nu veel meer kliks treft. De meest bezochte activiteitenpagina was 'Zomervakantie' en daarna de 'Meivakantie' en de 'Bivak'.

Topkanalen

Update formulieren

In samenwerking met webbureau SLIK is er een update gegeven aan de formulieren op de website. Dit naar aanleiding van de Hotjar analyse in 2017. In de eerste plaats om de formulieren meer 'mobiel-vriendelijk' te maken, omdat meer dan de helft van de bezoekers de website bezoekt op mobiel of tablet. Daarnaast is er een verbeterslag gemaakt om meer mensen te motiveren een aanvraag in te dienen. De resultaten daarvan zijn als volgt:

* Er zijn in totaal meer dan 500 formulieren ingediend in 2019, waarvan 14% via de Google Ads.

* De meeste formulieren werden ingevuld voor overnachting (145x), bruiloft (73x) en culinair watertaxi (38x).

* Via de Grant advertenties werden de meeste formulieren ingevuld voor; overnachting (18x), bruiloft (15x) en feest (6x).

Online tickets

In 2018 is de verkoopmodule van TicketCounter voor het eerst ingezet om online tickets te verkopen. Er zijn 1.508 online tickets verkocht via deze module in 2018, en 2.831 in 2019. Dit is een stijging van 1.323 tickets / 87,7% t.o.v. 2018 in aantal online verkochte tickets. Het systeem is duidelijker en gebruikersvriendelijker dan de vorige leverancier en dat lijkt zijn vruchten af te werpen.

Tevens is het met dit systeem mogelijk specifieke tickets aan te bieden voor evenementen, zoals kaarsverlichte rondleiding en Floris Festijn, etc. Dit is erg succesvol en vrijwel al deze evenementen waren uitverkocht.

Social Media

Het aantal volgers / vrienden op social media is wederom toegenomen. Onderstaand een overzicht van de volgers de afgelopen jaren.

Aantallen volgers op Social Media							
Medium	2019	2018	2017	2016	2015	2014	2013
Twitter	2.601	2.575	2.507	2.376	2.281	2.006	1.658
Facebook	6.781	5.972	4.994	4.300	3.379	2.331	1.584
Instagram	1.093	800	280				
Nieuwsbrief	3.058	3.313	3.396	3.700	5.000		

PR Offline

Pers en publiciteit

Traditionele middelen zoals het genereren van free publicity en folderverspreiding blijven een belangrijk onderdeel vormen van de marketing mix van Loevestein.

In 2019 heeft Media Info Group de mediawaarde van knipsels en online publicaties berekend waar Loevestein in staat vermeld. In 2019 is een totale mediawaarde gerealiseerd van € 1.417.136. Een daling van ruimt 50% t.o.v. 2018, toen er een totale mediawaarde van € 3.198.030 was. Toen waren er een paar hele grote artikelen met enorm veel doorplaatsingen, wat zorgde voor een zeer hoge mediawaarde. De waarde van dit jaar past meer bij het beeld van de jaren daarvoor.

Er zijn in totaal 1.425 artikelen verschenen (2.138 in 2018).

In 2019 waren er veel artikelen met hoge mediawaarde. Dat kwam door het afscheid van Ien Stijns en haar benoeming tot Ridder in de orde van Oranje Nassau en het aantreden van de nieuwe directeur-bestuurder Ed Dumrese. Daarnaast kwam Omroep Gelderland opnames maken rondom het waterbommegevecht tijdens de hittegolf. Red Bull en Samsung zorgde voor spektakel in de slotgracht toen ze daarin gingen wakeboarden. Op Eén Vandaag was er aandacht voor de TV-serie Floris en werden er opnames gemaakt voor de programma's Drunk History en Historisch Bewijs.

Publieksonderzoek

In 2019 is er onderzoek gedaan naar wie onze bezoekers zijn d.m.v. een monitorzuil van Moodus (testcase) en in een stageonderzoek. Belangrijkste uitkomsten van het stageonderzoek:

Man-vrouwverhouding is 34-66%, 63.4% komt voor een gezellig dagje uit. 45% is HBO geschoold. De gemiddelde leeftijd van kinderen die ons bezoeken is 9 jaar. De top 4 hobby's van onze bezoekers zijn lezen, reizen, sporten en musea bezoeken. Hieruit vloeide twee duidelijke doelgroepen door: (1) gezin of familie met kinderen t/m 18 jaar, 31-40 jaar, die komen voor een gezellig dagje uit, en (2) partners van 51-60 jaar die interesse hebben in cultuur. 45% is in aanraking gekomen met Loevestein door een eerder bezoek.

Het Moodus onderzoek bevestigde deels de resultaten die in voorgaande jaren door de Museum Monitor werden uitgevoerd, daarnaast bevestigde het ook enkele vermoedens. Het merendeel van onze bezoekers komt uit Noord-Brabant (36%), Zuid-Holland (25%), Gelderland (13%) en Utrecht (12%). 51% bezoekt het slot met kinderen, 32% bezoekt het met volwassenen, 10% bezoekt ons alleen. De reden voor bezoek zijn een gezellig dagje uit (59%), om iets te leren (8%), interesse in cultuur (11%), ik ben er nog nooit geweest (11%). De gemiddelde leeftijd van kinderen is ouder dan 9 (32%), 8 of 9 jaar (30%), of jonger.

In aanvulling hebben de poortwachters onderzoek gedaan naar de vestingbezoekers, degenen die niet het kasteel in gaan. Belangrijkste uitkomsten daar zijn dat het merendeel zonder kinderen komt (82%) in de leeftijdsklasse 51-60 jaar (33%), 41-50 jaar (31%), 31-40 jaar (16%), 61-70 jaar (16%). 90% van deze bezoekers nuttigt wat in de Taverne. Even eruit zijn (35%), fietsen (34%), wandelen (17%) en koffie drinken (14%) worden het vaakst genoemd als reden om hier te komen. 82% van de ondervraagden doet dat vaker. Ongeveer de helft daarvan heeft het kasteel bij een eerder bezoek wel bezocht. Qua afkomst zien we een duidelijke overeenkomst met andere onderzoeken; Brabant (21%), Gelderland (16%), Zuid-Holland (12%) en Utrecht (11%).

Horeca en Sales

Van oudsher is Loevestein een geliefde locatie voor uiteenlopende zakelijke en particuliere bijeenkomsten. Sinds 2015 voeren wij nagenoeg alle zakelijke ontvangsten, bruiloften en familiebijeenkomsten uit met een eigen Loevestein team.

Nagenoeg alle horeca-omzet doelen zijn gehaald. Ondanks de aanhoudende personele strubbelingen heeft het Sales en Horeca team uitstekend gepresteerd. Naast dat al eerder duidelijk werd dat de capaciteit van de taveerne zijn max heeft bereikt hebben ook de overige zalen op verschillende punten aandacht nodig. In 2020 zullen plannen daaromtrent ontwikkeld, voorgelegd en uitgevoerd worden.

Het verloop onder horeca personeel, is in tegenstelling tot in 2018, beperkt gebleven. Dit heeft ervoor gezorgd dat er rust en stabiliteit is ontstaan welke de basis is om de organisatie verder op door te ontwikkelen.

Helaas is de in 2018 aangestelde Horeca & Sales manager vertrokken. Het bestaande team heeft dit bijzonder professioneel opgevangen. Er wordt vooralsnog geen vervanger aangesteld voor de vacante functie van Horeca & Sales manager. In 2020 zullen we trachten de structuur van de organisatie enigszins anders te organiseren waardoor er een zelfstandig Horeca team en een zelfstandig Sales & Reserveringen team gaat ontstaan. Hierdoor trachten we efficiënter en minder kwetsbaar te worden.

Het aantal partijen (bruiloften, feestavonden, diners en buffetten, of andersoortige particuliere en zakelijke bijeenkomsten in het Arsenaal en/of slot) zien we ook in 2019 weer toenemen. Ook wordt er een stijging bemerkt in het aantal terugkerende gasten voor bijeenkomsten en maken de leenheren in toenemende mate gebruik van onze faciliteiten. In 2019 werden op Loevestein circa 12 huwelijken voltrokken.

Helaas is de 2018 hype rondom de Escape Room in 2019 fors afgevlakt. Wel is de, per 1 november 2018 ingezette, Real Life Game een bijzondere en gewilde toevoeging aan onze producten range. Met name de mogelijkheid voor groepen om deze game tot 24 personen te spelen prevaleert boven de beperkingen van de Escape Room. Er is dan ook besloten om aan het einde van het 1^e kwartaal 2020 te stoppen met de Escape Room.

Directie en management zijn ervan overtuigd dat behalve de inkomsten vanuit horeca ook de mix met de overige organisatie doelstellingen steeds belangrijker wordt. Dit vraagt de komende jaren om aanpassingen en investeringen. Een groot deel van deze investeringen zullen worden uitgevoerd in 2020 en 2021.

Facilitaire zaken

Maatschappelijke Verantwoord Ondernemen

Wederom heeft Loevestein het keurmerk Goud' van de Green Key organisatie ontvangen. Dit is hét internationale keurmerk voor bedrijven in de toerisme- en recreatiebranche. Diverse zaken werden weer aangepast, zoals de verlichting in de Taveerne en winkel/kaartverkoop, waar alle halogeen verlichting voor Led is vervangen.

Investeringsen

Evenals in 2018 (Afas en ICT hardware) is er in 2019 opnieuw aanzienlijk geïnvesteerd in ICT. Deze investeringen bleken om diverse redenen noodzakelijk.

Medio 2019 is de nieuwe VOIP telefoon centrale opgeleverd en in gebruik genomen. Deze investering bleek noodzakelijk omdat enerzijds de tot dan toe in gebruik zijnde centrale aan het einde van haar technische levensduur was gekomen en anderzijds omdat de gebruikte techniek niet meer ondersteund werd door KPN waardoor vervanging noodzakelijk bleek.

Medio 2019 is een nieuwe 'server' inrichting opgeleverd welke noodzakelijk bleek omdat de tot dan toe in gebruik zijnde 'server' gebruik maakte van sterk verouderde software waardoor vervanging hiervan noodzakelijk bleek. De nieuwe 'server' maakt het mogelijk om, gebruikmakende van de O365 mogelijkheden, een beter beheersbare ICT omgeving te creëren en is volledig op het 'nieuwe' werken toegerust.

Begin december 2019 is een nieuw kassasysteem opgeleverd. Het oude kassasysteem en de bijbehorende leverancier heeft nooit aan de verwachtingen van Loevestein kunnen voldoen en ondanks vele pogingen om het bestaande systeem optimaal te krijgen bleek vervanging van systeem en leverancier de enige optie. Inmiddels is het nieuwe systeem volledig operationeel.

Regulier onderhoud

Het reguliere onderhoud wordt in eigen beheer gedaan. Dit omvat onder andere het jaarrond groenonderhoud van de vestingwallen, het terrein binnen en buiten de vesting alsmede 2 parkeerterreinen.

Sinds 2014 is hiervoor het hoveniers bedrijf Marcel Vernooij ingeschakeld dat gevestigd is in deze regio. Vernooij verzorgt het maaiwerk en het snoeien van de leilinde en hagen en het knotten van wilgen.

De vestingwallen binnen en buiten het complex worden door schapen van Schaapherder "De lachende ooi" begraasd.

Diverse vrijwilligers en stagiaires ondersteunen de afdeling facilitaire zaken bij het schoon- en onderhouden van gebouwen en terreinen.

De algemene schoonmaak van alle sanitaire voorzieningen, kantoor- en werkruimtes en de museale ruimtes is sinds 2004 uitbesteed aan Schoonmaakbedrijf Vos uit Zaltbommel. Sinds 2016 maakt deze ook de 4 kamers van de Suite & Breakfast schoon.

In 2020 zal, mede ook als gevolg van een aantal organisatorische keuzes, mogelijk een ander invulling aan de schoonmaak worden gegeven.

Groot onderhoud

Groot onderhoud van gebouwen en installaties werd tot 31 december 2016 door het Rijksvastgoedbedrijf verzorgd.

Sinds 1 januari 2017 is de Stichting Museum Slot Loevestein hier zelf verantwoordelijk voor. Sinds 1 februari 2018 is voor de aansturing, planning en contractbeheer een nieuwe medewerker aangetrokken. De heer Dré van Dongen vervult als Manager facilitair en evenementen deze functie.

In 2019 is het wekelijkse technische overleg gecontinueerd tussen de beide beheerders en de manager facilitair en evenementen. Tijdens dit overleg worden lopende storingen en regulier onderhoud besproken.

De onderhoudspartijen voor technische- (Pradi) en bouwkundige zaken (Van der Ven uit Brakel), hebben net als vorig jaar ook dit jaar weer opvolging gegeven aan storingen en calamiteiten.

Voorziening Groot onderhoud / MOIP

Vanaf 01 januari 2017 heeft Loevestein, voor de duur van een pilot periode van 5 jaren, de uitvoering van het grootonderhoud aan de vesting Loevestein overgenomen van het rijksvastgoedbedrijf. In 2015 is er een instandhoudingsplan (hierna: MOIP) opgesteld.

Vooruitlopend op de evaluatie kan Loevestein stellen, dat deze pilot zeer succesvol is. Dit komt mede door een goede manager facilitair en een goed ondersteunend Architectenbureau, dat gespecialiseerd is in Monumentenbeheer. Door deze pilot kan snel gehandeld worden en is het werk efficiënt. Maar een uitvoerige evaluatie zal pas later in samenwerking met de Kring Rijksmusea binnen de museumvereniging en met het Ministerie van OCW uitgevoerd worden.

Het is wel belangrijk om te vermelden, dat vanaf de start van de pilot is er gestart met een onderhoudsachterstand. In deze eerste versie van het MOIP werd een waardering voor achterstallig onderhoud opgenomen van €1.782.700. Na het uitvoeren van onderhoud in 2016-2017 bedroeg de onderhoudsachterstand €1.224.035. Per 31 december 2019 is deze achterstand ongewijzigd.

Inmiddels is duidelijk geworden dat met de door de eigenaar (Rijksvastgoedbedrijf - OCW) jaarlijks beschikbaar gestelde middelen voor onderhoud deze onderhoudsachterstand niet ingelopen kan worden.

In het aangepaste MOIP vanaf 2019 is, rekening houdende met de beschikbare middelen, over de resterende jaren van de pilot (2019-2021) een onderhoudsplan opgesteld.

Organisatie

Ontwikkelingen

Op 9 april 2019 heeft Loevestein afscheid genomen van haar directeur–bestuurder Ien Stijns. Vanaf 1 april is Ed Dumrese aangesteld als directeur–bestuurder van de stichting Museum Slot Loevestein. Zowel de Minister als de voltallige Raad van Toezicht hebben met zijn voordracht ingestemd.

Personele ontwikkelingen

In tegenstelling tot 2018 is 2019 een relatief rustig jaar geweest voor wat betreft personele ontwikkelingen. Desondanks zijn er ook in 2019 een aantal zaken op dit vlak gemuteerd.

De aanstelling van de per 1 juni 2018 aangestelde manager Horeca & Sales is per 31 mei 2019 beëindigd. Er is besloten om vooralsnog geen vervanger voor de functie aan te trekken. De taken behorende bij deze functie werden herverdeeld tussen directeur, operationeel manager en assistent horeca manager.

Het horeca team heeft in totaal 24 medewerkers waarvan een fulltimer. Het sales team bestaat uit twee medewerkers waarvan een fulltimer. Medewerkers van het Horeca en sales team hebben een aanstelling via payrollbedrijf Kolibrise.

In september 2019 is een medewerkster beleid en projecten aangesteld. Deze nieuwe functie is ondersteunend aan en staat onder leiding van de directie.

Het museale team bestaat hiermee uit ééneentwintig betaalde medewerkers (15 vrouwen en 6 mannen) waarvan 6 fulltime medewerkers (1 vrouw & 5 mannen). De ééneentwintig museummedewerkers vertegenwoordigen 11,3 FTE.

Scholing

In 2019 zijn er, behalve de jaarlijkse BHV-training, geen interne trainingen georganiseerd. De jaarlijkse BHV-cursus vindt sinds 2014 op locatie plaats. Loevestein beschikt over circa 19 BHV-ers.

Ziekteverzuim

Het totale ziekteverzuim van de museummedewerkers is, zoals ook in 2018, stabiel en minimaal.

Vrijwilligers

Loevestein heeft sinds 2016 zes vrijwilligerscommissies met elk hun eigen werkterrein: activiteiten, historische commissie, onderhoud en archief, marketing en sales en publieksmedewerkers. In totaal waren er 90 vrijwilligers actief, die samen 6 fte vormden.

Het werven en behouden van vrijwilligers heeft continue aandacht. Het blijkt echter steeds moeilijker om vrijwilligers te vinden die zich onbetaald, overdag, structureel en regelmatig willen inzetten voor een of meerdere vaste taken binnen de organisatie Loevestein.

Exploitatieresultaat en financiële positie boekjaar 2019

In 2019 is een negatief exploitatieresultaat gerealiseerd van € 16.222. In de begroting over het boekjaar 2019 ging men uit van een negatief exploitatieresultaat van € 64.553.

Het exploitatieresultaat over het boekjaar 2019 is als volgt verdeeld:

Toevoeging aan Algemene reserve	23.434
Onttrokken aan bestemmingsreserve afschrijving Masterplan fase I	-33.985
Toevoeging aan bestemmingsreserve Masterplan fase II & III	-
Onttrokken aan bestemmingsfonds OCW 2017-2020	-5.671
Exploitatieresultaat 2019	-16.222

De algemene reserve wordt aangemerkt als vrij besteedbaar en bedraagt per 31 december 2019 €1.229.908

Werkbegroting boekjaar 2020

	Begroot boekjaar 2020	Gerealiseerd boekjaar 2019
	€	€
BATEN		
Eigen inkomsten		
1 Publieksinkomsten binnenland (2+3):	1.219.200	1.079.392
2 Kaartverkoop	720.000	636.822
3 Overige publieksinkomsten	499.200	442.570
4 Publieksinkomsten buitenland	-	-
5 Totaal Publieksinkomsten (1+4)	<u>1.219.200</u>	<u>1.079.392</u>
6 Sponsorinkomsten	-	-
7 Vergoeding coproducent	-	-
8 Overige directe inkomsten	<u>262.507</u>	<u>297.990</u>
9 Totaal overige directe inkomsten (6+7+8)	<u>262.507</u>	<u>297.990</u>
10 Totaal Directe inkomsten (5+9)	<u>1.481.707</u>	<u>1.377.382</u>
11 Indirecte inkomsten	645.275	595.541
12 Private middelen – particulieren incl. vriendenverenigingen	25.000	25.000
13 Private middelen - bedrijven	-	-
14 Private middelen – private fondsen	-	6.000
15 Private middelen – goede doelenloterijen	-	-
16 Totaal bijdragen uit private middelen (12+13+14+15)	<u>25.000</u>	<u>31.000</u>

17 Totaal eigen inkomsten (10+11+16)	<u>2.151.982</u>	<u>2.003.923</u>
18 Baten in natura	<u>-</u>	<u>-</u>
19 Totaal structureel OCW (20+21+22+23)	<u>848.710</u>	<u>837.517</u>
20 OCW: Regeling specifiek cultuurbeleid (publieksactiviteiten)	-	-
21 OCW: Erfgoedwet onderdeel huisvesting	654.000	644.423
22 OCW: Erfgoedwet onderdeel collectiebeheer	110.750	109.134
23 OCW: Kaderregeling exploitatiesubsidies onderzoek en wetenschap	83.960	83.960
24 Totaal structureel Provincie	-	-
25 Totaal structureel Gemeente	77.260	77.260
26 Totaal structureel publieke subsidie overig	<u>-</u>	<u>-</u>
27 Totale structurele subsidies (19+24+25+26)	<u>925.970</u>	<u>914.777</u>
28 Incidentele publieke subsidies	<u>-</u>	<u>6.006</u>
29 Totaal subsidies (27+28)	<u>925.970</u>	<u>920.783</u>
TOTALE BATEN (17+18+29)	<u>3.077.952</u>	<u>2.924.706</u>

	Begroot boekjaar 2020	Gerealiseerd boekjaar 2019
	€	€
LASTEN		
1 Personeelslasten	1.330.035	1.201.683
2 Huisvestingslasten	654.785	624.001
3 Afschrijvingen	362.013	375.224
4 Aankopen	-	-
5 Overige lasten	<u>796.594</u>	<u>740.236</u>
TOTALE LASTEN (1+2+3+4+5)	<u>3.143.427</u>	<u>2.941.144</u>
6. Saldo uit gewone bedrijfsvoering (Totale baten - Totale lasten)	-65.475	-16.438
7. Saldo rentebaten /-lasten	-250	-216
8. Mutaties Aankoopfonds	<u>-</u>	<u>-</u>
EXPLOITATIERESULTAAT (6+7+8)	<u><u>-65.225</u></u>	<u><u>-16.222</u></u>

Continuïteit en toekomstvisie

Algemeen

De bouw van het kasteel begon in 1357. Het had over de eeuwen verschillende functies, maar was voornamelijk van militaire betekenis. De militaire functie ging in 1951 verloren. Pas sinds 1994 is het rijksmonument Loevestein verzelfstandigd als stichting Museum Slot Loevestein. Als rijks-gesubsidieerd museum valt het onder het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap.

Met de komst van de Erfgoedwet juli 2016 en de daarbij behorende subsidieregeling is de primaire taak voor de instandhouding van de erfgoedsite en de roerende collectie goed geborgd. Loevestein dient daartoe jaarlijks een subsidieverzoek in bij het Ministerie van OCW.

Eind 2016 is een vijf jaar durende pilot gestart waarin Loevestein de taak van het beheer en behoud van het Rijksvastgoedbedrijf over nam. Dit betekent dat het onderhoud van alle museale gebouwen, de vestingwallen, het buitengebied inclusief het veepad en de steigers onder de verantwoordelijkheid van Loevestein vallen. Daarvoor ontvangt het in totaal een jaarlijkse bijdrage. In 2019 was dat € 644.423. Wel moet vermeld worden dat bij de vaststelling van het bedrag niet alle onderdelen zijn opgenomen en dat bij de start van de pilot een achterstallig onderhoud van 1,2 miljoen was geconstateerd. Dit bedrag zal na verwachting groter worden hoe langer de achterstand blijft voorbestaan. Ook voor de instandhouding van de wallen zullen afspraken gemaakt moeten worden, omdat door de klimaatsverandering risico's op hoogwater groter worden, terwijl de uitdraging in de zomers vaker kan voorkomen. Uiterlijk 2022 zal de pilot geëvalueerd worden en zullen afspraken over het vervolgtraject gemaakt worden.

Loevestein ontvangt sinds 1 januari 2017 geen bijdrage meer uit de bekostigingssystematiek basisinfrastructuur (BIS). Wel ontvangt het in de periode 2017-2020 een projectsubsidie van het Ministerie van OCW. De jaarlijkse subsidiehoogte is € 83.960. Daarmee is de continuïteit van de openstelling van het museum voor de huidige periode gewaarborgd. In 2020 zal deze projectsubsidie voor de laatste keer uitgekeerd worden. Voor het beheer en behoud van de collectie ontvangt Loevestein een subsidie van € 109.134.

In december 2018 heeft de minister van OCW aan de Raad voor Cultuur (RvC) om advies gevraagd voor de beleidsperiode 2021 - 2024. Onder de titel 'Cultuur dichtbij, dicht bij Cultuur' heeft de RvC in april 2019 zijn advies uitgebracht. In de uitgangspunten-notitie Nieuw Cultuurbestel 2021 - 2024 geeft de minister aan dat zij het advies van de RvC over neemt en de publieksactiviteiten van instellingen in de Erfgoedwet niet langer via de basisinfrastructuur te financieren, maar dit ook via de Erfgoedwet te laten lopen. In dit proces is besloten, dat de projectsubsidie ter compensatie en overbrugging van het wegvallen van de BIS, is omgezet en Loevestein met alle rijksmusea vanaf 2021 in de Erfgoedwet is opgenomen. Dat wordt door Loevestein als erkenning ervaren en geeft rust en stabiliteit aan de organisatie.

Inkomsten

Het museum betreft inkomsten uit vier onderdelen. Naast reguliere en incidentele subsidies worden eigen inkomsten genereerd uit de museale activiteiten zoals kaartverkoop en de inkomsten uit het museumcafé, de museumwinkel, de museale evenementen, rondleidingen en kinderfeestjes. Daarnaast zijn er de indirecte inkomsten uit de commerciële activiteiten van de horeca-exploitatie, trouwplechtigheden, foto- en filmopnames en overnachtingen. Real life games (de Escape room en het game Loevestein bezet) zijn (deels) uitbesteed en leveren jaarlijks inkomsten op. Als laatste gelden uit fondsen- en sponsorwervingsactiviteiten ten behoeve van nieuwe presentaties en programmering.

Drie van de vier gemeenten in de Vestingdriehoek ondersteunen Loevestein jaarlijks met een vaste bijdrage. De gemeente Zaltbommel € 50.000, Gorinchem en Woudrichem elk € 10.000. In totaal een bedrag van € 70.000 voor een periode van vier jaar (2017-2020). Loevestein zal ook daarna beroep doen op de omliggende gemeenten om zo de icon- en trekpleisterfunctie voor de regio te kunnen vervullen.

Voor Loevestein is het van belang om ook meer eigen inkomsten te genereren door de werkprocessen nog beter te organiseren en waar mogelijk de marges te verhogen. Bovendien moet Loevestein haar activiteiten beter in de markt gaan zetten. De binding en deskundigheidsbevordering van het personeel zijn van wezenlijk belang op het enthousiasme en daarmee de continuïteit en resultaten van de organisatie.

De bijdrage van de Stichting Vrienden van het Slot Loevestein is niet alleen een goed teken van maatschappelijke betrokkenheid bij Loevestein, maar ook van wezenlijk belang voor de vernieuwing. De stichting verwerft financiële middelen uit donaties van bedrijven (zgn. Leenheren/-vrouwen) en deze zijn primair bedoeld voor de realisatie van het activiteitenplan en niet voor de reguliere exploitatie. Er wordt stevig ingezet om het aantal leenheren/-vrouwen tot het jubileumjaar 2021 te laten groeien tot 100. In 2019 hebben de Vrienden het 50jarige bestaan gevierd. Voor deze gelegenheid is enkele maanden een wisseltentoonstelling georganiseerd. De Vrienden hebben als cadeau aan Loevestein de verduurzaming van de buitenverlichting gefinancierd. Door de nieuwe LED-verlichting wordt energie bespaard, is de uitstraling van de vesting gesterkt en de veiligheid voor de bezoekers vergroot. Uiteraard blijft het museum daarnaast zoeken naar kansen voor groei van bijdragen uit fondsen- en sponsorwerving, mecenen en crowdfunding.

Strategie bij tegenvallende inkomsten

Als eerste is het van belang de financieringsmix divers te houden om niet afhankelijk te zijn van één inkomstenbron. Verder is het regelmatig vernieuwen van exposities en activiteiten voor Loevestein van groot belang om bestaand publiek te binden en nieuwe bezoekers te trekken. Daarvoor is het verruimen van de doelgroepen een kans.

De Stichting heeft de afgelopen jaren een eigen vermogen opgebouwd en een aantal bestemmingsfondsreserves gecreëerd waardoor het weerstandvermogen is toegenomen. Als uiterste noodgreep kunnen de algemene reserves aangesproken worden om bijvoorbeeld via marketing campagnes de directe en indirecte opbrengsten te verhogen. Het aanspreken van reserves biedt echter alleen kortstondig een oplossing.

Waar nodig zal in een dergelijke situatie gekeken moeten hoe aan de ene kant de opbrengsten verhoogd kunnen worden en hoe aan de andere kant de lasten verlicht kunnen worden. Tevens zullen de dan niet meer winstgevendende activiteiten tijdig beëindigd moeten worden.

Risico en onzekerheden

Loevestein ontvangt subsidies van verschillende overheden. Daardoor is het museum niet alleen kwetsbaar door conjuncturele veranderingen, maar ook politieke verschuivingen. De borging van Loevestein in de erfgoedwet maakt de kwetsbaarheid van onderhoud van collectie en het erfgoed geringer, maar moet zich bewust zijn, dat ook dat geen garantie is. Door cultureel ondernemerschap weet Loevestein extra inkomsten te genereren, maar is daarmee ook afhankelijk van de economische ontwikkelingen van het land. Versterkend mechanisme kan zijn, dat bij een recessie mensen niet alleen minder het museum bezoeken, maar ook minder gebruik maken van de horeca faciliteiten. De concurrentie tussen de culturele instelling zal groter worden, waardoor factoren als de bereikbaarheid van nog grotere invloed zullen zijn.

Ambitieplan 2030

In 2019 is een ambitieplan voor 2020 – 2030 opgesteld. Uitgangspunt is, dat Loevestein (inter)nationaal nog steviger op de kaart wil staan en daarvoor de huidige kansen en het momentum wil benutten. Daarbij zal Loevestein oog houden voor het waarderen en uitbouwen van wat reeds goed en succesvol is, het voorkomen van een vervreemding van de bestaande bezoekers en het behouden van de recreatieve waarde van een bezoek aan Loevestein.

De belangrijkste ontwikkelingspunten zijn het:

1. herpositioneren als platform voor vrede, vrijheid en recht,
2. moderniseren van de exposities en het ontwikkelen van een integraal concept,
3. bereiken van nieuwe doelgroepen door het vervullen van een culturele hub-functie met events en educatie,
4. optimaliseren van de eigen bedrijfsonderdelen en het verruimen van de beschikbare exploitatieerbare ruimte door herbouw van voormalige gebouwen,
5. betrekken, inrichten en exploiteren van het Munnikenland (educatie en verblijfslocaties),
6. herpositioneren als toeristische locatie,
7. verbeteren van marketing en bereikbaarheid.

Uiteindelijk moet dit leiden tot een groei van de bezoekers van 150.000 naar 200.000 bezoekers binnen drie jaar en naar 300.000 binnen tien jaar. Het percentage internationale bezoekers moet worden verhoogd naar 30%. Het aantal scholieren moet binnen vijf jaar vertienvoudigen.

Om deze ambities te realiseren is een Twintig-puntenplan voor 2020 opgesteld.

Voor deze plannen heeft Loevestein aanvullende middelen nodig. Met de toenemende druk op de fondsen en subsidiepartners is dat een hele uitdaging. In de meeste gevallen gaan de kosten voor de baten uit en is het rendement van de investeringen niet gegarandeerd.

Daarom is het van belang om de kansen goed te onderzoeken en realisatie pas te beginnen als er voldoende middelen beschikbaar zijn. Daarom wordt de realisatie projectmatig opgepakt en vormen ze geen onderdeel van de reguliere begroting.

Codes

Stichting Museum Slot Loevestein heeft in de statuten verankerd dat het de Governance Code Cultuur toepast. Daarvoor worden ook de nodige acties ondernomen. In de aanloop tot volgend jaar zal ook onderzocht worden dat we eventueel nog nodig is om de Fair Practice Code en de Code Culturele Diversiteit volledig toe te passen en de benodigde stappen ondernemen, mocht dat nodig zijn. In ieder geval omarmt Loevestein de uitgangspunten en zal het expliciet in de werkwijze incorporeren.

Samenwerking

Voor Loevestein is samenwerking van essentieel belang. In tegenstelling tot de afgelegen ligging is Loevestein juist goed gepositioneerd om verschillende invalshoeken op een bijzondere wijze te verbinden.

Om een indruk te geven hieronder een kleine greep van organisaties of netwerken waar Loevestein bij aangesloten is of mee samen werkt:

Ministerie van OCW, De Museumvereniging, Stichting Liniebreed Ondernemen, Stichting Vestingdriehoek, Rivierenland Bureau voor Toerisme, Gelderse Streken, Topkastelen, NBTC Holland Marketing, Coöperatie Erfgoed Gelderland, Kunsten '92, Stichting Kastelen, Buitenplaatsen en Landgoederen (sKBL), Ondernemersvereniging VNO/NCW, Bedrijvenkring Bommelerwaard, Staatsbosbeheer, Waterschap Rivierenland, Provincie Gelderland (o.a. Pact van Loevestein), gemeente Zaltbommel, gemeente Altena, gemeente Gorinchem, gemeente West-Betuwe en Riveer.

Het Vestingdriehoek is een stichting en een toeristisch samenwerkingsverband tussen de gemeenten Zaltbommel, Gorinchem, Altena, West-Betuwe en Loevestein. Als verbindende schakel is de veerdienst Riveer inclusief watertaxi van grote betekenis (ruim 40.000 personen zijn in 2019 van of naar Loevestein overgezet). De samenwerking binnen het Vestingdriehoek bestaat reeds meer dan 20 jaar en is van betekenis voor Loevestein en de regio. Daarnaast heeft Loevestein in 2019 ook bijgedragen aan de ontwikkeling van de streekmarketing van de Bommelerwaard.

Loevestein is van plan om op basis van een eerdere verkenning een haalbaarheidsstudie in 2020 naar het toeristisch-recreatieve gebruik van het Munnikenland (het natuurgebied rondom Loevestein; ruim 600 hectare) uit te voeren, waarbij ook (her)bouw van (historische) gebouwen en kansen van de riviercruisemarkt onderzocht worden. Het wordt hierin gesteund door de gemeenten van het Vestingdriehoek, het Regionaal Investeringsfonds Rivierenland (RIF) en de Provincie Gelderland.

Hetzelfde gebied, het Munnikenland, is ook schotveld van de vesting en daarmee voor de UNESCO werelderfgoed-status van belang, welke mogelijk in 2020 toegekend wordt. Dit biedt een grote kans voor Loevestein. Tevens zet Loevestein zich in voor een door het ministerie van Economische Zaken geïnitieerd project, waarin het gebied Munnikenland de status van een Nationale Park krijgt binnen de zogenaamde NL Delta. Binnen het Programma Nationale Parken van Wereldklasse werken vijftien partners waaronder het ministerie en het NBTC, samen aan de invulling hiervan. Dit moet uiteindelijk bijdragen om meer binnenlandse en buitenlandse bezoekers kennis te laten maken met dit unieke landschap en de daarbij behorende bijzondere cultuurhistorie.

Samenstelling directie, bestuur en Raad van Toezicht

Directie-bestuurder

dhr. M. Dumrese

(dienstverband vanaf 1 maart 2019, directeur-bestuurder vanaf 1 april 2019).

Samenstelling en profiel van de Raad van Toezicht

De Raad bestaat uit 5 leden inclusief de voorzitter.

Het profiel van de Raad is als volgt:

- Museale/geschiedkundige kennis
- Bestuurlijke / juridische kennis
- Ondernemerskennis
- Financiële kennis
- Kennis van vastgoed

Voorzitter

dhr. mr. G.A. van der Steur,

(profiel: bestuurlijk/juridisch, lid v.a. 1 juli 2018, 1e periode).

Leden

dhr. drs. G.A.J.M. de Wit

(profiel: financieel, lid v.a. 1 januari 2012, 3e periode).

Nb: Op basis van de voorgaande governance code is de heer De Wit in zijn derde en laatste zittingsperiode. Volgens het toen geldende reglement konden leden van de RvT voor drie termijnen van drie jaar benoemd worden. Volgens het huidige reglement en de governance code cultuur worden leden maximaal voor twee termijnen van vier jaar benoemd.

dhr. C. van Twist

(profiel: museaal/geschiedkundig, lid v.a. 1 december 2014, 2^e periode)

Dhr van Twist is per 1 januari 2020 afgetreden.

Mevr. R. Melissant – Briene

(profiel: bestuurlijk/Burgemeester, lid v.a. 1 februari 2019, 1^e periode)

Mevr. N. van Verschuier

(profiel: ondernemer, lid v.a. 1 juli 2019, 1^e periode)

Mevr. S. el Markhous

(profiel: vastgoed, lid v.a. 1 januari 2020, 1^e periode)

Toepassing governance code cultuur 2019

De principes van de Governance Code Cultuur 2019

Stichting Museum Slot Loevestein heeft zich statutair gecommitteerd aan de acht principes van de Governance Code Cultuur, welke er zijn:

1. De organisatie realiseert haar maatschappelijke doelstellingen door culturele waarde te creëren, over te dragen en/of te bewaren.
2. De organisatie past de principes van de governance code cultuur toe en licht toe hoe zij dat heeft gedaan ('pas toe en leg uit'). De organisatie volgt de aanbevelingen op en wijkt daar alleen gemotiveerd van af ('pas toe of leg uit')
3. Bestuurders en toezichthouders zijn onafhankelijk en handelen integer. Zij zijn alert op belangenverstrengeling, vermijden ongewenste belangenverstrengeling en gaan op transparante en zorgvuldige wijze om met tegenstrijdige belangen.
4. Bestuurders en toezichthouders zijn zich bewust van hun eigen rol en de onderlinge verdeling van taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden en handelen daarnaar.
5. Het bestuur is verantwoordelijk voor de algemene en dagelijkse leiding, het functioneren en de resultaten van de organisatie.
6. Het bestuur gaat zorgvuldig en verantwoord om met de mensen en de middelen van de organisatie.
7. De raad van toezicht voert zijn toezichthoudende, adviserende en werkgeversrol op een professionele en onafhankelijke wijze uit.
8. De raad van toezicht is verantwoordelijk voor de samenstelling en waarborgt daarbij deskundigheid, diversiteit en onafhankelijkheid.

Dit resulteert in de volgende inrichting en organisatie van de Stichting.

Inrichting van de organisatie

Zowel de Bestuurder als de Raad van Toezicht onderschrijven de door Cultuur+Ondernemen ontwikkelde Governance Code Cultuur en passen de hierin genoemde principes toe. Zij zijn zich bewust van hun verantwoordelijkheden jegens het werken met gemengde financiering, het bijbehorende risicobeheer en het toezicht daarop.

Stichting Museum Slot Loevestein is georganiseerd op basis van een RvT-model. De Raad van Toezicht is verantwoordelijk voor zijn samenstelling en waarborgt deskundigheid, diversiteit en onafhankelijkheid. Er is expliciet aandacht voor de man-vrouw verhouding en weerspiegeling van de hedendaagse Nederlandse maatschappij, door deelname van 'nieuwe Nederlanders'.

In het 'Reglement Raad van Toezicht Stichting Museum Slot Loevestein' wordt, zoals vastgesteld in de statuten artikel 7 lid 16, nader invulling gegeven aan de taakverdeling en de werkzaamheden van de Raad van Toezicht en de omgang met de 'directeur-bestuurder'. De Raad van Toezicht heeft profielen voor de benoeming van nieuwe leden vastgesteld. Daarnaast agendeert de Voorzitter van de Raad van Toezicht jaarlijks een zelf-evaluatie.

Het dagelijkse bestuur is in handen van de door de Raad van Toezicht aangestelde 'directeur-bestuurder'. De Raad van Toezicht stelt de rechtspositie en de bezoldiging van de directeur-bestuurder vast en heeft de bevoegdheden van de directeur-bestuurder en van de Raad van Toezicht vastgelegd in een reglement.

In het 'Bestuurs- en directiereglement' wordt invulling gegeven aan het in de statuten artikel 5 lid b aangeduide reglement waarin bepalingen over de aan de directie opgedragen taken en verantwoordelijkheden, bevoegdheden en werkwijze zijn opgenomen.

Randvoorwaarden

Bij benoeming van de leden wordt een ‘inwerkpakket’ (statuten, reglementen, roulatieschema, jaarstukken, toelichting op organisatie, administratie en belangrijkste stromen) overhandigd. De statuten (artikel 7) dienen als leidraad / norm voor de vervulling van de rol van de Raad van Toezicht.

Op de website van Loevestein is alle relevante informatie te vinden, omdat via een link het jaarverslag te downloaden is. Ook de actuele missie en visie van Loevestein, het activiteitenplan en de samenstelling van de Raad van Toezicht staat op de website vermeld

De directeur/bestuurder heeft alle bevoegdheden om de instelling te besturen. Hij neemt niet rechtstreeks deel aan het arbeidsvoorwaardenoverleg van de werkgever, maar stemt als lid van de Museumvereniging in met de CAO voorstellen en wijzigingen.

Jaarlijks zal de Voorzitter in samenspraak met een willekeurig ander lid van de Raad van Toezicht als ‘remuneratie-commissie’ een gesprek voeren met de directeur-bestuurder over functioneren, arbeidsvoorwaarden en dergelijke. Dat zijn waardevolle gesprekken om de directeur-bestuurder los van de organisatie en organisatieperikelen te spreken, en de toekomst omtrent arbeidsinzet, persoonlijke ontwikkeling, ontwikkeling van de organisatie en het management, de opvolging en dergelijke in ogeschouw te nemen. Dit gesprek wordt door de Voorzitter vastgelegd in een verslag.

Het lid van de Raad dat het vertrouwen geniet van de medewerkers (de Voorzitter) wordt standaard uitgenodigd voor het halfjaarlijks overleg met het gehele personeel. De heer van der Steur heeft daarvan ook gebruik gemaakt.

Verslag Raad van toezicht

De Raad van Toezicht heeft in 2019 vijfmaal vergaderd: op 13 februari, 11 maart, 19 juni, 23 september en 16 december.

In april 2019 heeft de directeur-bestuurder Ien Steijns, na een 20 jarig dienstverband, afscheid genomen. De Raad van Toezicht is einde 2018 begonnen met de werving en selectie van een opvolger, welke in de persoon van Ed Dumrese is gevonden. De heer Dumrese is met toestemming van de minister van OCW per 1 maart in dienst getreden en per 1 april 2019 benoemd tot bevoegd directeur-bestuurder.

De directeur-bestuurder heeft alle bijeenkomsten van de Raad van Toezicht bijgewoond en daarvoor tijdig en naar behoren de benodigde gegevens verstrekt zodat de Raad van Toezicht zijn toezichthoudende taak naar behoren kon vervullen.

Behandelde onderwerpen waren onder andere de begroting 2019 en 2020, de jaarstukken 2018, de kwartaalcijfers 2019, het vertrek van de mevrouw Stijns als directeur-bestuurder en de aanstelling van de heer Dumrese als haar vervanger, personele aangelegenheden, de ontwikkelingen rondom de Erfgoedwet, het te voeren beleid 2019/2020 en verder en de werving van nieuwe leden van de raad van toezicht.

Tijdens iedere vergadering worden het te voeren beleid en de voortgang daarvan alsmede lopende projecten en de financiële stand van zaken besproken. Tijdens de vergaderingen heerst een open sfeer, wordt de uitvoering afgezet tegen het plan en de begroting en worden informatie en ideeën gedeeld.

Voorafgaande aan cruciale beleidsmomenten kan de Raad van Toezicht tijdig en gestructureerd input leveren in de beleids- en strategieontwikkeling.

De voorzitter heeft regelmatig contact met de bestuurder. Als het nodig is wordt het contact gezocht. De Raad van Toezicht wordt nooit overvallen door achtergehouden informatie en/of andere zaken.

De voorzitter heeft tevens een rol als 'aanspreekpunt voor het personeel'. In die hoedanigheid is hij 2019 niet aangesproken.

Op de financiële portefeuille 'spart' de directeur-bestuurder veelal met de heer De Wit over de begroting en zaken aangaande de jaarrekening en het accountantsverslag. Tevens is er regelmatig contact tussen de heer De Wit en de operationeel manager. De audit commissie bespreekt de jaarrekening en het accountantsverslag door met de accountant en direct betrokkenen.

De directeur/bestuurder en de financiële experts hebben op 11 maart 2019 een gesprek gevoerd met Kamphuis & Berghuizen over de jaarstukken 2018. In dit gesprek is uitvoerig ingegaan op het jaarverslag, de jaarrekening en het bestuursverslag. De Raad heeft een afschrift ontvangen van het accountantsverslag en in overleg met de directie afspraken gemaakt over de aandachtspunten.

Wet WNT

In de 'Wet Normering Bezoldiging Topfunctionarissen' publieke en semipublieke sector is bepaald dat de bezoldiging wordt vermeld in het bestuursverslag van de Stichting Museum Slot Loevestein. De directeur/bestuurder heeft een arbeidsovereenkomst voor onbepaalde tijd. De beloningssystematiek verloopt conform de CAO van de Museumvereniging. Het jaarsalaris is opgebouwd uit een vast maandsalaris inclusief vakantie- en eindejaarstoeslag.

Rekening houdende met het vertrek van mevrouw Stijns en de aanstelling van de heer Dumrese als directeur-bestuurder in 2019:

Mevrouw Stijns – Periode 1 januari tot en met 31 mei 2019

- Beloning inclusief belastbare vaste en variabele onkostenvergoeding: €50.828
- Voorzieningen beloning betaalbaar op termijn: €5.628

De heer Dumrese – Periode 1 maart tot en met 31 december 2019

- Beloning inclusief belastbare vaste en variabele onkostenvergoeding: €63.684
- Voorzieningen beloning betaalbaar op termijn: €8.090

De leden van de Raad van Toezicht zijn onbezoldigd en ontvangen daarnaast ook geen vaste vergoedingen. Zij hebben de mogelijkheid onkosten te declareren, maar daar wordt door geen van de leden gebruik van gemaakt. Als tegemoetkoming voor hun diensten kunnen zij gebruik maken van faciliteiten binnen de vesting voor een ontvangst, vergadering of dergelijke. Ook worden zij uitgenodigd voor uiteenlopende museale activiteiten en ontvangen zij gratis een exemplaar van publicaties van Loevestein. Daarnaast ontvangen zij op verzoek vrijkaartjes voor een bezoek aan een evenement of activiteit. Hier wordt soms gebruik van gemaakt.

Goedkeuring jaarverslag 2019

De directie heeft het jaarverslag ter goedkeuring voorgelegd aan de Raad van Toezicht. De Raad heeft het jaarverslag op 27 maart 2020 goedgekeurd en de bestuurder decharge verleent. De Raad van Toezicht dankt de directeur-bestuurder en de personeelsleden voor het vele werk dat zij hebben verricht. De directeur-bestuurder heeft het jaarverslag vastgesteld.

Handtekening bestuurder

M. Dumrese
Directeur-Bestuurder

SLOT LOEVESTEIN

Jaarrekening 2019 Stichting Museum Slot Loevestein

Balans per 31 december 2019 (na resultaatbestemming)

	<u>31 december 2019</u>		<u>31 december 2018</u>	
	€	€	€	€
ACTIVA				
Vaste activa				
I Materiele vaste activa	<u>968.256</u>		<u>1.214.499</u>	
Totale Vaste Activa		968.256		1.214.499
Vlottende activa				
II Voorraden	68.677		58.741	
III Vorderingen	175.338		227.103	
IV Liquide middelen	<u>2.574.231</u>		<u>2.342.307</u>	
Totale Vlottende Activa		2.818.246		2.628.151
TOTALE ACTIVA		3.786.502		3.842.650

	<u>31 december 2019</u>		<u>31 december 2018</u>	
	€	€	€	€
PASSIVA				
Eigen vermogen				
I Algemene reserve	1.229.908		1.206.474	
Bestemmingsreserves				
II en/of fondsen	<u>812.349</u>		<u>852.005</u>	
		2.042.257		2.058.479
Voorzieningen				
IV Groot onderhoud	<u>406.092</u>		<u>382.430</u>	
Totale voorzieningen		406.092		382.430
Langlopende schulden				
V Investeringssubsidie	<u>771.371</u>		<u>983.361</u>	
Totale Langlopende schulden		771.371		983.361
Kortlopende schulden				
Schulden aan leveranciers	346.753		172.213	
Belastingen en premies sociale verzekeringen	33.266		30.722	
Overige schulden en overlopende passiva	<u>186.763</u>		<u>215.445</u>	
Totale Kortlopende schulden		566.782		418.380
TOTALE PASSIVA		3.786.502		3.842.650

Categoriale exploitatierekening over 2019

	Huidig boekjaar 2019	Begroot 2019	Vorig boekjaar 2018
	€	€	€
BATEN			
Eigen inkomsten			
1 Publieksinkomsten binnenland (2+3):	1.079.392	1.073.800	1.058.589
2 Kaartverkoop	636.822	628.500	627.532
3 Overige publieksinkomsten	442.570	445.300	431.056
4 Publieksinkomsten buitenland	-	-	-
5 Totaal Publieksinkomsten (1+4)	<u>1.079.392</u>	<u>1.073.800</u>	<u>1.058.589</u>
6 Sponsorinkomsten	-	-	-
7 Vergoeding coproductent	-	-	-
8 Overige directe inkomsten	<u>297.990</u>	<u>262.507</u>	<u>262.507</u>
9 Totaal overige directe inkomsten (6+7+8)	<u>297.990</u>	<u>262.507</u>	<u>262.507</u>
10 Totaal Directe inkomsten (5+9)	<u>1.377.382</u>	<u>1.336.307</u>	<u>1.321.096</u>
11 Indirecte inkomsten	<u>595.541</u>	<u>576.100</u>	<u>556.077</u>
12 Private middelen – particulieren incl. vriendenverenigingen	25.000	-	-
13 Private middelen - bedrijven	-	-	-
14 Private middelen – private fondsen	6.000	-	6.000
15 Private middelen – goede doelenloterijen	<u>-</u>	<u>-</u>	<u>-</u>
16 Totaal bijdragen uit private middelen (12+13+14+15)	<u>31.000</u>	<u>-</u>	<u>6.000</u>

17 Totaal eigen inkomsten (10+11+16)	<u>2.003.923</u>	<u>1.912.407</u>	<u>1.883.173</u>
18 Baten in natura	<u>-</u>	<u>-</u>	<u>-</u>
19 Totaal structureel OCW (20+21+22+23)	<u>837.517</u>	<u>832.957</u>	<u>820.122</u>
20 OCW: Regeling specifiek cultuurbeleid (publieksactiviteiten)	-	-	-
21 OCW: Erfgoedwet onderdeel huisvesting	644.423	640.795	630.082
22 OCW: Erfgoedwet onderdeel collectiebeheer	109.134	108.202	106.080
23 OCW: Kaderregeling exploitatiesubsidies onderzoek en wetenschap	83.960	83.960	83.960
24 Totaal structureel Provincie	-	-	-
25 Totaal structureel Gemeente	77.260	77.260	77.260
26 Totaal structureel publieke subsidie overig	<u>-</u>	<u>-</u>	<u>-</u>
27 Totale structurele subsidies (19+24+25+26)	<u>914.777</u>	<u>910.217</u>	<u>897.382</u>
28 Incidentele publieke subsidies	<u>6.006</u>	<u>-</u>	<u>1.010</u>
29 Totaal subsidies (27+28)	<u>920.783</u>	<u>910.217</u>	<u>898.392</u>
TOTALE BATEN (17+18+29)	<u>2.924.706</u>	<u>2.822.624</u>	<u>2.781.565</u>

	Huidig boekjaar 2019	Begroot 2019	Vorig boekjaar 2018
	€	€	€
LASTEN			
1 Personeelslasten	1.201.683	1.163.500	1.018.959
2 Huisvestingslasten	624.001	615.595	608.139
3 Afschrijvingen	375.224	340.130	331.965
4 Aankopen	-	-	-
5 Overige lasten	<u>740.236</u>	<u>767.952</u>	<u>801.679</u>
TOTALE LASTEN (1+2+3+4+5)	<u>2.941.144</u>	<u>2.887.177</u>	<u>2.760.742</u>
6. Saldo uit gewone bedrijfsvoering (Totale baten - Totale lasten)	-16.438	-64.553	20.823
7. Saldo rentebaten /-lasten	-216	-	-605
8. Mutaties Aankoopfonds	<u>-</u>	<u>-</u>	<u>-</u>
EXPLOITATIERESULTAAT (6+7+8)	<u><u>-16.222</u></u>	<u><u>-64.553</u></u>	<u><u>21.428</u></u>

Resultaatbestemming	Huidig boekjaar 2019	Begroot 2019	Vorig boekjaar 2018
Algemene reserve	23.434	-30.568	16.397
Bestemmingsreserve afschrijving Masterplan fase I	-33.985	-33.985	-50.640
Bestemmingsreserve Masterplan fase II & III	-	-	50.000
Bestemmingsfonds OCW 2017- 2020	-5.671	-	5.671
Totale Resultaatbestemming	-16.222	-64.553	21.428

PERSONEEL EN VRIJWILLIGERS	Huidig Boekjaar 2019		Begroot 2019		Vorig boekjaar 2018	
<i>Specificatie personeelslasten</i>	€	fte	€	fte	€	fte
Waarvan vast contract	722.724	11,0	709.000	12,0	432.525	9,1
Waarvan tijdelijk contract	16.302		pm		179.631	
Waarvan inhuur	462.657	25,0	459.500	24,0	406.803	24,0
Personeelslasten totaal	1.201.683	36,0	1.168.500	36,0	1.018.959	33,1
<i>Vrijwilligers</i>		Aantal		Aantal		Aantal
Vrijwilligers: fte		6		6		6
Vrijwilligers: personen		90		90		90

Categoriale exploitatierekening over 2019 verdeeld naar functies

=> FUNCTIONEEL	Totaal	Publieks- activiteiten	Collectie- beheer	Algemeen- beheer
CATEGORIAAL				
Baten				
1 Publieksinkomsten binnenland (2+3):	1.079.392	1.025.423	-	53.969
2 Kaartverkoop	636.822	604.981	-	31.841
3 Overige publieksinkomsten	442.570	420.442	-	22.128
4 Publieksinkomsten buitenland	-	-	-	-
5 Totaal Publieksinkomsten (1+4)	1.079.392	1.025.423	-	53.969
6 Sponsorinkomsten	-	-	-	-
7 Vergoeding coproductent	-	-	-	-
8 Overige directe inkomsten	297.990	283.090	-	14.900
9 Totaal overige directe inkomsten (6+7+8)	297.990	283.090	-	14.900
10 Totaal Directe inkomsten (5+9)	1.377.382	1.308.513	-	68.869
11 Indirecte inkomsten	595.541	565.764	-	29.777
12 Private middelen – particulieren incl. vriendenverenigingen	25.000	23.750	-	1.250
13 Private middelen - bedrijven	-	-	-	-
14 Private middelen – private fondsen	6.000	5.700	-	300
15 Private middelen – goede doelenloterijen	-	-	-	-

16 Totaal bijdragen uit private middelen (12+13+14+15)	<u>31.000</u>	<u>29.450</u>	<u>-</u>	<u>1.550</u>
17 Totaal eigen inkomsten (10+11+16)	<u>2.003.923</u>	<u>1.903.727</u>	<u>-</u>	<u>100.196</u>
18 Baten in natura	<u>-</u>	<u>-</u>	<u>-</u>	<u>-</u>
19 Totaal structureel OCW (20+21+22+23)	<u>837.517</u>	<u>409.627</u>	<u>348.336</u>	<u>79.554</u>
20 OCW: Regeling specifiek cultuurbeleid (publieksactiviteiten)	-	-	-	-
21 OCW: Erfgoedwet onderdeel huisvesting	644.423	289.990	289.990	64.443
22 OCW: Erfgoedwet onderdeel collectiebeheer	109.134	49.110	49.110	10.914
23 OCW: Kaderregeling exploitatiesubsidies onderzoek en wetenschap	83.960	70.527	9.236	4.197
24 Totaal structureel Provincie	<u>-</u>	<u>-</u>	<u>-</u>	<u>-</u>
25 Totaal structureel Gemeente	<u>77.260</u>	<u>77.260</u>	<u>-</u>	<u>-</u>
26 Totaal structureel publieke subsidie overig	<u>-</u>	<u>-</u>	<u>-</u>	<u>-</u>
27 Totale structurele subsidies (19+24+25+26)	<u>914.777</u>	<u>486.887</u>	<u>348.336</u>	<u>79.554</u>
28 Incidentele publieke subsidies	<u>6.006</u>	<u>5.706</u>	<u>300</u>	<u>-</u>
29 Totaal subsidies (27+28)	<u>920.783</u>	<u>492.593</u>	<u>348.636</u>	<u>79.554</u>
TOTALE BATEN (17+18+29)	<u>2.924.706</u>	<u>2.396.320</u>	<u>348.636</u>	<u>179.750</u>

=> FUNCTIONEEL	Totaal	Publieks-	Collectie-	Algemeen-
CATEGORIAAL		activiteiten	beheer	beheer
Lasten				
1 Personeelslasten	1.201.683	721.009	240.337	240.337
2 Huisvestingslasten	624.001	374.401	124.800	124.800
3 Afschrijvingen	375.224	225.134	75.045	75.045
4 Aankopen	-	-	-	-
5 Overige lasten	740.236	444.142	148.047	148.047
TOTALE LASTEN` (1+2+3+4+5)	2.941.144	1.764.686	588.229	588.229
6. Saldo uit gewone bedrijfsvoering (Totale baten - Totale lasten)	-16.438	631.634	-239.593	-408.479
7. Saldo rentebaten /-lasten	-216	-130	-43	-43
8. Mutaties Aankoopfonds	-	-	-	-
EXPLOITATIERESULTAAT (6+7+8)	-16.222	631.764	-239.550	-408.436

Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling

Algemeen

Doelstelling en voornaamste activiteiten

Stichting Museum Slot Loevestein (geregistreerd onder KvK-nummer 41121622), statutair gevestigd in Gorinchem, stelt zich ten doel representatieve collecties van voorwerpen van geschiedenis en kunst betreffende Slot Loevestein samen te stellen, in stand te houden en te verbeteren. De stichting houdt hiertoe in stand het 14de -eeuwse complex Slot Loevestein met bijbehorende slotgracht, tuinen en bijgebouwen, als gaaf voorbeeld van een middeleeuwse weerbare waterburcht, waarin zij aan de hand van wetenschappelijk onderzoek, visuele presentatie van de collecties en informatie ten behoeve van studie, educatie en genoeg zal trachten een zo breed mogelijk publiek te interesseren voor en inzicht te verschaffen in de ontwikkeling van die geschiedenis.

De stichting is een voor het publiek toegankelijke permanente instelling in dienst van de nationale en internationale gemeenschap en haar ontwikkeling. De stichting verricht voor het overige alle handelingen welke dienstig zijn ten behoeve van haar doelstelling, voor zover deze niet in strijd zijn met de primair museale doelstelling van Slot Loevestein.

Verslaggevingsperiode

Deze jaarrekening heeft betrekking op het boekjaar 2019, dat is geëindigd op balansdatum 31 december 2019.

Toegepaste standaarden

De jaarrekening is opgesteld in overeenstemming met het handboek verantwoording Cultuursubsidies Instellingen 2017-2020 en de bepalingen van de WNT. De richtlijnen in dit handboek sluiten zoveel mogelijk aan op de bepalingen van Titel 9 BW2 en de Richtlijnen voor de Jaarverslaggeving (in het bijzonder RJ 640).

De in het handboek gestelde eisen beogen enerzijds duidelijkheid te bieden aan de instellingen zelf en anderzijds uniformiteit te bevorderen in de presentatie en aan de te leveren (financiële) gegevens.

Belastingplicht

De stichting is voor eventuele belaste activiteiten per 1 januari 2016 belastingplichtig voor de vennootschapsbelasting. Stichtingen die een onderneming drijven kunnen vrijstelling krijgen van vennootschapsbelasting als aan onderstaande vrijstellingsvereisten wordt voldaan:

- de winst in een jaar niet meer is dan €15.000, en
- de winst in een jaar en de daaraan voorafgaande vier jaar bij elkaar niet meer is dan €75.000.

Stichting Museum Slot Loevestein voldoet, mede vanwege het exploitatieresultaat over boekjaar 2019 van -/- € 16.222 (2018: €21.428, 2017: €12.758) aan de vrijstellingsvereisten voor de vennootschapsbelasting.

Begroting

In de jaarrekening 2019 is de meest recente begroting over 2019 opgenomen, welke in 2019 is goedgekeurd door de Raad van Toezicht. Deze begroting is ten opzichte van de ingediende meerjarenbegroting geactualiseerd naar de huidige stand van zaken.

Continuïteit

De stichting heeft in het boekjaar 2020 te kampen met de gevolgen van het coronavirus. Dit heeft voor de rechtspersoon geresulteerd in een forse daling van de publieksinkomsten en additionele baten. Echter, op grond van het aanwezige weerstandsvermogen, getroffen kostenbesparingen alsmede de te verwachten restituties uit het Noodfonds Overbrugging Werkbehoud (NOW), verwacht de stichting dat zij haar activiteiten kan blijven voortzetten.

Deze jaarrekening is opgesteld uitgaande van deze continuïteitsveronderstelling.

Collectie

De Stichting Museum Slot Loevestein voert het museale beheer over de collectie die de Staat in beheer heeft gegeven aan het Museum. De collectie is niet gewaardeerd op de balans. De collectie bestaat uit:

1. De Rijkscollectie;
2. De collectie van de Stichting Vrienden van het Slot Loevestein;
3. Diverse bruiklenen;
4. De collectie van de Stichting Museum Slot Loevestein.

Aankopen voor de collectie worden direct ten laste van de exploitatie verantwoord.

Grondslagen voor de waardering van activa en passiva en de resultaatbepaling

Algemeen

Voor zover niet anders is vermeld, worden activa en passiva opgenomen tegen nominale waarde.

Een actief wordt in de balans opgenomen wanneer het waarschijnlijk is dat de toekomstige economische voordelen naar de onderneming zullen toevloeien en de waarde daarvan betrouwbaar kan worden vastgesteld. Een verplichting wordt in de balans opgenomen wanneer het waarschijnlijk is dat de afwikkeling daarvan gepaard zal gaan met een uitstroom van middelen die economische voordelen in zich bergen en de omvang van het bedrag daarvan betrouwbaar kan worden vastgesteld.

Baten worden in de exploitatierekening opgenomen wanneer een vermeerdering van het economisch potentieel, samenhangend met een vermeerdering van een actief of een vermindering van een verplichting, heeft plaatsgevonden, waarvan de omvang betrouwbaar kan worden vastgesteld.

Lasten worden verwerkt wanneer een vermindering van het economisch potentieel, samenhangend met een vermindering van een actief of een vermeerdering van een verplichting, heeft plaatsgevonden, waarvan de omvang betrouwbaar kan worden vastgesteld.

Indien een transactie ertoe leidt dat nagenoeg alle of alle toekomstige economische voordelen en alle of nagenoeg alle risico's met betrekking tot een actief of verplichting aan een derde zijn overgedragen, wordt het actief of de verplichting niet langer in de balans opgenomen. Verder worden activa en verplichtingen niet meer in de balans opgenomen vanaf het tijdstip waarop niet meer wordt voldaan aan de voorwaarden van waarschijnlijkheid van de toekomstige economische voordelen en/of betrouwbaarheid van de bepaling van de waarde.

Personele lasten zijn verantwoord in overeenstemming met het normenkader van de Beleidsregels Wet Normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT).

De opbrengsten en kosten worden toegerekend aan de periode waarop zij betrekking hebben. Opbrengsten worden verantwoord indien alle belangrijke risico's met betrekking tot de handelsgoederen zijn overgedragen aan de koper.

De jaarrekening wordt gepresenteerd in euro's, de functionele valuta van de onderneming.

Gebruik van schattingen

De opstelling van de jaarrekening vereist dat het management oordelen vormt en schattingen en veronderstellingen maakt die van invloed zijn op de toepassing van grondslagen en de gerapporteerde waarde van activa en verplichtingen, en van baten en lasten. De daadwerkelijke uitkomsten kunnen afwijken van deze schattingen.

De schattingen en onderliggende veronderstellingen worden voortdurend beoordeeld. Herzieningen van schattingen worden opgenomen in de periode waarin de schatting wordt herzien en in toekomstige perioden waarvoor de herziening gevolgen heeft.

Financiële instrumenten

Financiële instrumenten omvatten investeringen in aandelen en obligaties, handels- en overige vorderingen, geldmiddelen, leningen en overige financieringsverplichtingen, en overige schulden. In de jaarrekening zijn de volgende categorieën financiële instrumenten opgenomen: overige vorderingen, geldmiddelen, effecten en overige (financiële) verplichtingen.

De stichting maakt alleen gebruik van primaire financiële instrumenten en niet van afgeleide financiële instrumenten (derivaten). Voorts heeft de stichting geen handelsportefeuille van financiële instrumenten verworven of zijn deze aangegaan met het doel de instrumenten op korte termijn te verkopen.

Financiële instrumenten worden bij de eerste opname verwerkt tegen reële waarde, waarbij (dis)agio en direct toerekenbare transactiekosten in de eerste opname worden meegenomen. Na de eerste opname worden financiële instrumenten gewaardeerd op de hierna beschreven manier bij vorderingen en schulden. De stichting heeft geen afgeleide financiële instrumenten.

Verstrekke leningen en overige vorderingen

Verstrekke leningen en overige vorderingen worden na eerste opname gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs op basis van de effectieve rentemethode, verminderd met bijzondere waardeverminderingverliezen.

Materiële vaste activa

De materiële vaste activa worden gewaardeerd tegen hun kostprijs, verminderd met de cumulatieve afschrijvingen en bijzondere waardeverminderingen.

De afschrijvingen worden berekend als een percentage over de aanschafprijs volgens de lineaire methode op basis van de economische levensduur. Op bedrijfsterreinen en op materiële vaste bedrijfsactiva in uitvoering en vooruitbetalingen op materiële vaste activa wordt niet afgeschreven.

Voorraden

De voorraden worden gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs. De verkrijgingsprijs omvat de inkoopprijs en bijkomende kosten, zoals invoerrechten, transportkosten en andere kosten die direct kunnen worden toegerekend aan de verwerving van voorraden. Handelskortingen, rabatten en soortelijke (te) ontvangen vergoedingen met betrekking tot de inkoop worden in mindering gebracht op de verkrijgingsprijs.

Bij de waardering van de voorraden wordt rekening gehouden met de eventueel op balansdatum opgetreden waardeverminderingen.

Vorderingen

De grondslagen voor de waardering van vorderingen zijn beschreven onder het hoofd Financiële instrumenten.

Liquide middelen

Liquide middelen worden gewaardeerd tegen nominale waarde. Indien liquide middelen niet ter vrije beschikking staan, wordt hiermee rekening gehouden bij de waardering.

Eigen vermogen

Algemene reserve

De algemene reserve is het eigen vermogen waarover zonder belemmering door wettelijke of statutaire beperkingen kan worden beschikt voor het doel waarvoor de stichting is opgericht. Deze reserve wordt aangehouden om de continuïteit van de stichting op lange termijn te waarborgen.

Bestemmingsreserves

De beperkte bestedingsmogelijkheid van de bestemmingsreserve is door de directie bepaald, en betreft geen verplichting, het bestuur kan deze beperking zelf opheffen.

Bestemmingsfondsen

Bestemmingsfondsen betreffen middelen die zijn verkregen met een door derden aangegeven specifieke bestemming.

Bestemmingsfonds OCW

Conform het handboek verantwoording cultuursubsidies instellingen 2017-2020 dient een deel van het resultaat te worden toegevoegd aan het bestemmingsfonds OCW. Het resultaat wordt verdeeld op basis van een verhouding tussen de eigen inkomsten en de structureel ontvangen subsidie voor exploitatiebijdragen. Met de inwerkingtreding van de nieuwe BIS-regeling zijn de voorschriften voor BIS-instellingen over het bestemmingsfonds OCW 2017-2020 komen te vervallen.

Voorzieningen

Algemeen

Een voorziening wordt in de balans opgenomen, wanneer er sprake is van:

- een in rechte afdwingbare of feitelijke verplichting die het gevolg is van een gebeurtenis in het verleden;
- en
- waarvan een betrouwbare schatting kan worden gemaakt;
- en
- het waarschijnlijk is dat voor afwikkeling van die verplichting een uitstroom van middelen nodig is.

De huisvestingssubsidie OCW dient aangewend te worden voor instandhouding van de gebouwen en andere huisvestingskosten, zoals huur gebouwen RVB en verzekeringen. De instandhouding bestaat zowel uit dagelijks onderhoud, groot onderhoud als vervangingsinvesteringen voor delen van de gebouwen en de daarbij behorende installaties. In het meerjarig onderhoud- en investeringsplan (hierna: MOIP) wordt het toekomstige meerjarig groot onderhoud en de vervangingsinvesteringen in de loop van de tijd gepland.

Dotatie aan de voorziening groot onderhoud vindt plaats op basis van het door Slot Loevestein geplande groot onderhoud. Slot Loevestein baseert haar planning op het MOIP, hierbij rekening houdende met het achterstallig onderhoud.

Hierdoor worden de kosten gelijkmatig verdeeld over de jaren terwijl de uitgaven in verschillende jaren plaatsvinden. Uitgaven voor groot onderhoud worden ten laste van de voorziening groot onderhoud gebracht in het jaar dat het onderhoud plaatsvindt.

Voorzieningen worden gewaardeerd tegen de nominale waarde van de uitgaven die naar verwachting noodzakelijk zijn om de verplichtingen en verliezen af te wikkelen.

Langlopende en kortlopende schulden en overige financiële verplichtingen

Langlopende en kortlopende schulden en overige financiële verplichtingen worden na eerste opname gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs op basis van de effectieve rentemethode. De aflossingsverplichtingen voor het komend jaar van de langlopende schulden worden opgenomen onder kortlopende schulden.

Langlopende schulden

Investeringsbijdragen

Ontvangen investeringsbijdragen ten behoeve van materiële vaste activa worden verantwoord onder de langlopende schulden onder post investeringsbijdragen. Deze bijdragen vallen vrij ten gunste van de exploitatierekening overeenkomstig de afschrijving op de met deze subsidies en bijdragen verkregen materiële vaste activa.

Kortlopende schulden

De waardering van kortlopende schulden is toegelicht onder het hoofd Financiële instrumenten.

Opbrengstverantwoording

Subsidies en overige bijdragen

Projectsubsidies- en bijdragen worden aanvankelijk in de balans opgenomen als vooruit ontvangen baten zodra er redelijke zekerheid bestaat dat zij zullen worden ontvangen en dat de stichting zal voldoen aan de daaraan verbonden voorwaarden. De exploitatiesubsidie OCW ter compensatie van door de stichting gemaakte kosten worden systematisch als opbrengsten in de exploitatierekening opgenomen in dezelfde periode als die waarin de kosten worden gemaakt.

Goederen

Opbrengsten uit de verkoop van goederen worden opgenomen in de directe opbrengsten tegen de reële waarde van de ontvangen of te ontvangen vergoedingen, na aftrek van retouren en tegemoetkomingen. Opbrengsten uit de verkoop van goederen worden in de exploitatierekening verwerkt wanneer de belangrijke risico's en voordelen van eigendom aan de koper zijn overgedragen, het bedrag van de opbrengsten op betrouwbare wijze kan worden bepaald, de inning van de verschuldigde vergoeding waarschijnlijk is, de hiermee verband houdende kosten of eventuele retouren van goederen betrouwbaar kunnen worden ingeschat en er geen sprake is van voortgezette betrokkenheid bij de goederen.

Diensten

Opbrengsten uit het verlenen van diensten worden in de exploitatierekening verwerkt wanneer het bedrag van de opbrengsten op betrouwbare wijze kan worden bepaald, de inning van de te ontvangen vergoeding waarschijnlijk is, de mate waarin de dienstverlening op balansdatum is verricht betrouwbaar kan worden bepaald en de reeds gemaakte kosten en de kosten die (mogelijk) nog moeten worden gemaakt om de dienstverlening te voltooien op betrouwbare wijze kunnen worden bepaald.

Indien het resultaat van een bepaalde opdracht tot dienstverlening niet op betrouwbare wijze kan worden bepaald, worden de opbrengsten verwerkt tot het bedrag van de kosten van de dienstverlening die worden gedekt door de opbrengsten.

Personeelsbeloningen

De beloningen van het personeel worden als last in de staat van baten en lasten verantwoord in de periode waarin de arbeidsprestatie wordt verricht en, voor zover nog niet uitbetaald, als verplichting op de balans opgenomen. Als de reeds betaalde bedragen de verschuldigde beloningen overtreffen, wordt het meerdere opgenomen als een overlopend actief voor zover er sprake zal zijn van terugbetaling door het personeel of van verrekening met toekomstige betalingen door de stichting.

Pensioenen

De pensioenen zijn ondergebracht bij het Pensioenfonds Zorg en Welzijn.

Uitgangspunt is dat de in de verslagperiode te verwerken pensioenlast gelijk is aan de over die periode aan het pensioenfonds verschuldigde pensioenpremies. Voor zover de verschuldigde premies op balansdatum nog niet zijn voldaan, wordt hiervoor een verplichting opgenomen. Als de op balansdatum reeds betaalde premies de verschuldigde premies overtreffen, wordt een overlopende actiefpost opgenomen voor zover sprake zal zijn van terugbetaling door het fonds of van verrekening met in de toekomst verschuldigde premies. De door het fonds verzorgde pensioenregeling is een toegezegde pensioenregeling. De stichting heeft geen verplichting tot het voldoen van aanvullende bijdragen in het geval van een tekort bij het fonds, anders dan het voldoen van hogere toekomstige premies.

De (beleids)dekkingsgraad van het fonds bedraagt per 31 december 2019: 96,5% (2018: 101,3%).

Overige baten en lasten

De baten en lasten worden toegerekend aan het boekjaar waarop zij betrekking hebben.

Rentebaten en soortgelijke opbrengsten en rentelasten en soortgelijke kosten

Rentebaten worden verantwoord in de periode waartoe zij behoren, rekening houdend met de effectieve rentevoet van de desbetreffende actiefpost. Rentelasten en soortgelijke lasten worden verantwoord in de periode waartoe zij behoren.

Toelichting op balans per 31 december 2019

ACTIVA

Vaste Activa

I Materiele vaste activa	Andere vaste bedrijfsmiddelen			
	Inrichting & Inventaris	Masterplan fase I	1001 Bommen & granaten	Totaal
Boekwaarde per 1 januari 2019				
Aanschafwaarde	1.640.675	3.023.087	985.561	5.649.323
Cumulatieve afschrijvingen en waarde verminderingen	<u>1.478.810</u>	<u>1.970.453</u>	<u>985.561</u>	<u>4.434.824</u>
	<u>161.865</u>	<u>1.052.634</u>	<u>-</u>	<u>1.214.499</u>
<i>Mutaties</i>				
Investeringen	148.402	-	-	148.402
Desinvesteringen	-132.185			-132.185
Afschrijvingen	-105.371	-263.159	-	-368.530
Afschrijvingen desinvesteringen	<u>106.070</u>			<u>106.070</u>
	<u>16.916</u>	<u>-263.159</u>	<u>-</u>	<u>-246.243</u>
Boekwaarde per 31 december 2019				
Aanschafwaarde	1.656.892	3.023.087	985.561	5.665.540
Cumulatieve afschrijvingen en waarde verminderingen	<u>1.478.111</u>	<u>2.233.612</u>	<u>985.561</u>	<u>4.697.284</u>
	<u>178.781</u>	<u>789.475</u>	<u>-</u>	<u>968.256</u>
<i>Afschrijvingspercentages</i>				<u>%</u>
Inrichting en inventaris				20 - 33
Masterplan fase I				10 - 20
1001 Bommen & granaten				20

Vlottende activa

II Voorraden	31-12-2019	31-12-2018
De voorraden zijn als volgt gespecificeerd:		
1. Voorraad horeca	17.688	18.436
2. Voorraad RFID Sleutels	30.470	22.756
3. Voorraad museumwinkel	<u>20.519</u>	<u>17.549</u>
Totaal voorraden	<u>68.677</u>	<u>58.741</u>
III Vorderingen		
De vorderingen zijn als volgt gespecificeerd:		
1. Debiteuren	37.644	94.510
2. Omzetbelasting	85.471	73.256
3. Overige vorderingen & overlopende activa	<u>52.223</u>	<u>59.337</u>
Totaal vorderingen	<u>175.338</u>	<u>227.103</u>

1. De specificatie van de debiteuren

	31-12-2019	31-12-2018
Debiteuren	37.644	95.510
Voorziening dubieuze debiteuren	-	-1.000
	<u>37.644</u>	<u>94.510</u>

Een voorziening voor dubieuze debiteuren wordt niet noodzakelijk geacht.

3. Overige vorderingen en overlopende activa

	31-12-2019	31-12-2018
Nog te ontvangen subsidies provincie Gelderland	-	10.000
Vooruitbetaalde bedragen	14.271	7.528
Overige vorderingen	<u>37.952</u>	<u>41.809</u>
	<u>52.223</u>	<u>59.337</u>

III Liquide middelen

De liquide middelen zijn vrij opneembaar en als volgt gespecificeerd:	31-12-2019	31-12-2018
1. Kas	9.550	19.194
2. ING	-	-74
3. Rabobank Verenigingspakket	262.615	20.319
4. Rabobank spaarrekening	2.302.066	2.300.923
5. Kruisposten	-	1.945
Totaal liquide middelen	<u>2.574.231</u>	<u>2.342.307</u>

PASSIVA

Eigen vermogen

De omvang van het eigen vermogen is deels niet vrij besteedbaar en kan als volgt worden onderscheiden.

	Stand per 1 Januari 2019	Resultaat bestemming	Stand per 31 december 2019
Het eigen vermogen is als volgt gespecificeerd:			
I Algemene reserve	<u>1.206.474</u>	<u>23.434</u>	<u>1.229.908</u>
II Bestemmingsreserve en / of fonds			
Bestemmingsreserve afschrijving Masterplan			
1 fase I	147.501	-33.985	113.516
2 Bestemmingsreserve Masterplan fase II & III	698.833	-	698.833
3 Bestemmingsfonds OCW 2017-2020	<u>5.671</u>	<u>-5.671</u>	<u>-</u>
	<u>852.005</u>	<u>-39.656</u>	<u>812.349</u>
	<u>2.058.479</u>	<u>-16.222</u>	<u>2.042.257</u>
Resultaatbestemming 2019		<u>€</u>	
Exploitatieresultaat		-16.222	
Bij: Vrijval bestemmingsreserve afschrijving Masterplan fase I		33.985	
Bij: Vrijval bestemmingsfonds OCW 2017-2020		<u>5.671</u>	
Toevoeging aan de Algemene reserve		<u>23.434</u>	

I Algemene reserve

De algemene reserve wordt aangemerkt als vrij besteedbaar en bedraagt per 31 december 2019 € 1.229.908

II Bestemmingsreserve en/of fonds

1 Bestemmingsreserve Afschrijving Masterplan fase I

De bestemmingsreserve Afschrijving Masterplan fase I is gevormd ter dekking van de afschrijvingen voor het Masterplan fase I en veiligheid, voor het gedeelte van de investering welke niet gedekt werden door de ontvangen projectsubsidies. De onttrekkingen van deze bestemmingsreserve afschrijvingen zullen plaatsvinden in de periode tot en met 2022, dit ter dekking van de afschrijvingslasten.

2 Bestemmingsreserve Masterplan fase II & III

In 2010 is er een Masterplan opgesteld dat voorzorg in een meerjarig verandertraject. Met de komst van de Erfgoedwet is Loevestein met ingang van 1 januari 2017 verantwoordelijk voor het beheer en onderhoud van gebouwen en terreinen. Per 1 maart 2019 is een nieuwe directeur-bestuurder aangevangen bij Slot Loevestein. Een van de eerste zaken die aangepakt zijn is de ontwikkeling van zijn visie over de museale koers en de daarbij behorende wijzigingen in het masterplan. De visie over de museale koers is zodanig gewijzigd dat dit noodzakelijk is.

Prioriteiten zijn in de huidige beleidsperiode het realiseren van een nieuwe publiekspresentatie in het kasteel en expositie. Zowel de nieuwe publiekspresentatie en de overige daarbij benodigde aanpassingen zullen in het kader van Masterplan fase II & III worden bekostigd.

De bestemmingsreserve afschrijving Masterplan fase I blijft uiteraard doorlopen.

3 Bestemmingsfonds OCW 2017-2020

Het bestemmingsfonds OCW 2017-2020 bestaat uit de niet bestede structurele instellingssubsidie. De onttrekking zal worden aangewend conform de hiervoor geldende richtlijnen, zoals opgenomen in het Handboek Instellingen verantwoording 2017-2020.

Met de inwerkingtreding van de nieuwe BIS-regeling zijn de voorschriften voor BIS-instellingen over het bestemmingsfonds OCW 2017-2020 komen te vervallen. De eerder in 2018 opgebouwde resultaatsbestemming is derhalve in 2019 vrijgevallen en toegevoegd aan de algemene reserve.

Voorzieningen

IV Groot onderhoud

	€	€
Saldo beginbalans		382.430
Subsidie OCW huisvesting (conform beschikking met kenmerk1057277)	644.423	
Onttrekking wegens investeringen (onder investeringssubsidie OCW)	-	
		644.423
Onttrekkingen:		
- Toeslagen aan Rijksvastgoedbedrijf: rente, aflossing, heffingen en opslagen	-	
- Loonkosten eigen organisatie beheer en onderhoud	142.654	
- Verzekeringen	8.555	
- Afschrijving op investeringen (bekostigd uit huisvestingssubsidie OCW)	-	
- Kosten dagelijks onderhoud	181.129	
- Kosten groot onderhoud MO&IP	261.181	
- Overige huisvestingskosten (eigenaarszaken: advieskosten, inspecties e.d.)	27.242	
Totaal onttrekkingen		620.761
Toevoegingen:		
- vrijval Investeringsubsidies OCW (bekostigd uit huisvestingssubsidie OCW)	-	
- Overige baten	-	
Totaal toevoegingen		-
Saldo huisvestingssubsidie		23.662
Besteed aan publieksactiviteiten of andere activiteiten		-
Saldo eindbalans		406.092

Eind 2016 is het onderhoud van Slot Loevestein overgedragen aan Stichting Museum Slot Loevestein. Kort voor de overdracht van deze verplichting is een meerjaren onderhoudsplan opgesteld. Uit dit meerjaren onderhoudsplan komt naar voren dat er achterstallig onderhoud is.

De jaarlijkse bijdragen voor het onderhoud zien niet op het herstel van het achterstallig onderhoud.

Per einde van het huidige boekjaar bedraagt het achterstallig onderhoud ongewijzigd gebleven zijnde: € 1.224.035.

Langlopende schulden

V Investeringssubsidies/bijdragen

De investeringssubsidies zijn als volgt gespecificeerd:	31-12-2019	31-12-2018
II Investeringssubsidie Masterplan fase I	687.521	916.694
III Investeringssubsidie Escape Room	-	66.667
IV Investeringssubsidies Verlichting vesting	83.850	-
Totaal Investeringssubsidie	771.371	983.361

II Investeringssubsidie project Masterplan fase I

Wegens realisatie van het project Masterplan fase I zijn in 2013 de vooruit ontvangen subsidies verantwoord als investeringssubsidie en in overeenstemming met de afschrijvingsperiode van 10 jaar zal hiervan jaarlijks € 229.174 vrijvallen.

	2019	2018
Saldo investeringssubsidies per 1 januari	916.694	1.145.868
Vrijval investeringssubsidies project Masterplan fase I	229.173	229.174
Stand investeringssubsidies per 31 december	687.521	916.694

III Investeringssubsidie Escape Room

In verband met het besluit tot beëindiging van de exploitatie van het project Escape Room is de investering volledig afgeschreven. De ontvangen investeringssubsidie is in overeenstemming hiermee in 2019 volledig vrijgevallen.

	2019	2018
Saldo investeringssubsidies per 1 januari	66.667	100.000
Ontvangen subsidie provincie Gelderland	-	-
Vrijval investeringssubsidies Escape Room	66.667	33.333
Stand investeringssubsidies per 31 december	-	66.667

IV Investeringssubsidie Verlichting vesting

Wegens realisatie van het project Verlichting vesting zijn in 2019 de vooruit ontvangen subsidies verantwoord als investeringssubsidie en in overeenstemming met de afschrijvingsperiode van 10 jaar zal hiervan jaarlijks € 8.600 vrijvallen

	2019	2018
Saldo investeringssubsidies per 1 januari	-	-
Ontvangen subsidie st. Vrienden van het Slot Loevestein	86.000	-
Vrijval investeringssubsidies st. Vrienden van het Slot Loevestein	2.150	-
Stand investeringssubsidies per 31 december	83.850	-

Kortlopende schulden

De kortlopende schulden zijn als volgt gespecificeerd:

	31-12-2019	31-12-2018
I Schulden aan leveranciers	346.753	172.213
II Belastingen en premies sociale verzekeringen	33.266	30.722
III Overige schulden en overlopende passiva	186.763	215.445
Totaal kortlopende schulden	566.782	418.380

III De specificatie van de overige schulden en overlopende passiva

	31-12-2019	31-12-2018
I Reservering vakantiegelden	27.890	26.142
II Reservering vakantiedagen	12.437	18.447
III Nog te betalen netto-lonen	85	7.587
IV Accountantskosten	8.620	14.438
V Vooruit ontvangen uitkering nog te herstellen bliksemschade	21.226	-
VI Vooruit gefactureerde omzet	27.069	51.002
VII Vooruit ontvangen St. Vrienden van Slot Loevestein Hugo jaar 2021	50.000	50.000
VII Overige schulden	39.436	47.829
Totaal Overige schulden en overlopende passiva	186.763	215.445

Niet in de balans opgenomen verplichtingen

Per gebruiksovereenkomst is bepaald dat Slot Loevestein met ingang van 2002 een jaarlijkse vergoeding van € 473 verschuldigd is aan het Rijksvastgoedbedrijf voor gebruik van een aanlegponen met loopbrug in de Afgedamde Maas en een betonnen voetpad met landhoofd en aanlegponen met loopbrug in de Waal. Deze vergoeding wordt jaarlijks verhoogd en bedraagt per 1 januari 2020 € 919 per jaar (2019: € 903).

De stichting is op 1 januari 2017 een huurovereenkomst aangegaan met het Rijksvastgoedbedrijf. De huurprijs voor boekjaar 2019 is vastgesteld op € 49.000 (2018: € 48.843).

Op balansdatum heeft de stichting verplichtingen betreffende aanbestede werkzaamheden voor grootonderhoud uitstaan ter waarde van € 641.400

Niet in de balans opgenomen rechten

Voor de beleidsperiode 2017-2020 heeft het ministerie van OCW middels een wijziging in de subsidie (met kenmerk 1217964 d.d. 27-09-2017) besloten de volgende structurele subsidie toe te kennen:

	Per 31-12-2019 toegekende subsidie over de periode tot en met 2020	Per 31-12-2018 toegekende subsidie over de periode tot en met 2019
Subsidiebedrag 2017-2020 projectsubsidie	385.840	385.840
Subsidiebedrag 2017-2020 huisvesting	2.538.673	1.879.909
Subsidiebedrag 2017-2020 collectiebeheer	427.897	315.709
Totaal structurele subsidie 2017-2020	3.352.410	2.581.458
	2020	2019
Projectsubsidie	83.960	83.960
Subsidie huisvesting	644.423	630.082
Subsidie collectiebeheer	109.134	106.080
Totaal subsidiebedrag per jaar	837.517	820.122

Toelichting op de categoriale exploitatierekening over 2019

Baten

Eigen inkomsten

	2019	2018
1 Publieksinkomsten binnenland		
1 Opbrengst entreegelden	473.309	465.795
2 Opbrengst museumkaarten	163.513	161.738
3 Opbrengst taveerne	360.553	353.945
4 Opbrengst winkelverkoop	63.110	55.562
5 Opbrengst rondleidingen	18.907	21.549
Totaal publieksinkomsten binnenland	1.079.392	1.058.589

1. Opbrengst entreegelden

De opbrengsten entreegelden zijn ten opzichte van 2018 met slechts € 7.514 gestegen.

Dit komt voort uit:	2019	2018
- een lichte stijging van betalende bezoekers (+365) 2019 t.o.v. 2018	50.419	50.054
- een lichte stijging van de toegangsprijs 2019 t.o.v. 2018	€14,00 / €12,84 (9% btw)	€13,50 / €12,74 (6% btw)
- een lichte stijging van de gemiddelde opbrengst excl. btw per toegangsbewijs 2019 t.o.v. 2018	€9,39	€9,31

2. Opbrengst museumkaarten

De opbrengst museum kaarten is ten opzichte van 2018 licht gestegen.

Dit komt voort uit:	2019	2018
- een lichte toename van museumkaart bezoekers (+921) in 2019 t.o.v. 2018	22.635	21.714
- i.c.m. een daling van de gemiddelde vergoeding 2019 t.o.v. 2018	62%	63%

Het definitieve uitkeringspercentage over 2019 bedroeg 62% van het (gewogen) gemiddelde tarief van €12,48 (incl.9% btw)
Het definitieve uitkeringspercentage over 2018 bedroeg 63% van het (gewogen) gemiddelde tarief van €12,47 (incl.6% btw)

8 Overige directe inkomsten	2019	2018
1 Vrijval investeringsbijdrage project Masterplan fase I	229.174	229.174
2 Vrijval investeringsbijdrage project Escape Room	66.666	33.333
3 Vrijval investeringsbijdrage project Verlichting vesting	2.150	-
Totaal overige directe inkomsten	297.990	262.507

1. Vrijval investeringsbijdrage project Masterplan fase I

Onder de post 'vrijval investeringsbijdrage project Masterplan fase I' is € 229.174 verantwoord voor vrijval van de bijdrage wegens realisatie van het project.

2. Vrijval investeringsbijdrage project Escape Room

Onder de post 'vrijval investeringsbijdrage Escape Room' is € 66.666 verantwoord voor vrijval van de bijdrage wegens beëindiging van het project.

3. Vrijval investeringsbijdrage project Verlichting vesting

Onder de post 'vrijval investeringsbijdrage Verlichting vesting' is € 2.150 verantwoord voor vrijval van de bijdrage wegens realisatie van het project.

11 Indirecte inkomsten	2019	2018
1 Inkomsten uit zakelijke activiteiten	470.216	462.458
2 Inkomsten uit Suite & Breakfast	76.907	57.246
3 Inkomsten uit media (fotoreportages)	3.007	2.614
4 Bijzondere activiteiten (workshops en evenementen)	39.674	6.321
5 Opbrengst Escape room & game	2.535	10.993
6 Overige indirecte opbrengsten	3.202	16.445
Totaal indirecte inkomsten	595.541	556.077

12 Private middelen – particulieren incl. vriendenverenigingen	2019	2018
1 Stichting Vrienden van Slot Loevestein	25.000	-
Totaal Private middelen – particulieren incl. vriendenverenigingen	25.000	-

14 Private middelen – Private fondsen	2019	2018
1 St. N. van Ballegooijen	5.000	5.000
2 St. Teuntjeanne	1.000	1.000
Totaal Private middelen – Private fondsen	6.000	6.000

19 Totaal structureel OCW	2019	2018
1 OCW: Erfgoedwet onderdeel huisvesting	644.423	630.082
2 OCW: Erfgoedwet onderdeel collectiebeheer	109.134	106.080
3 OCW: Projectsubsidie	83.960	83.960
Totaal structureel OCW	837.517	820.122

Bovenstaande overzicht inzake de subsidie Ministerie van OCW sluit aan met de brief van OCW d.d. 17 september 2019, kenmerk 14548397. Deze subsidie is als bate verantwoord, maar wordt definitief vastgesteld na afloop van de beleidsperiode.

25 Totaal structureel Gemeente	2019	2018
1 Gemeente Zaltbommel	50.000	50.000
2 Gemeente Woudrichem	10.000	10.000
3 Gemeente Gorinchem	10.000	10.000
4 Bijdrage Exploitatie voetveer gemeente Zaltbommel & Woudrichem	7.260	7.260
Totaal Structureel Gemeente	77.260	77.260

28 Incidentele publieke subsidies	2019	2018
1 Overige	6.006	1.010
Totaal incidentele publieke subsidies	6.006	1.010

Lasten

1 Personeelslasten	2019	2018
1 Loon- salarislasten	580.595	474.007
2 Werkgeverslasten	98.396	83.611
3 Pensioenlasten	60.035	54.538
4 Inhuur derden	462.657	406.803
Totaal salarislasten	1.201.683	1.018.959

Salarislasten

Uitgaande van de totale salarislasten ad € 1.201.683 zijn deze kosten toegerekend aan de taakgebieden met toepassing van de verdeelsleutel, zoals weergegeven in de toelichting op de categoriale & functionele exploitatierekening. De salarisschalen zijn per oktober 2019 met 2,50% verhoogd (2018:2,25% & 2017: 1,75%). De eindejaarsuitkering is in het boekjaar 2019, ten opzichte van het boekjaar 2018, met 0,25%-punt verhoogd van 3,15% naar 3,4%.

De horeca medewerkers worden ingehuurd via een payroll bedrijf. Via payrollbedrijf Kolibrie zijn 23 medewerkers werkzaam (2018: 23) in de horeca.

WNT-verantwoording Stichting Museum Slot Loevestein

Per 1 januari 2013 is de Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT) ingegaan. Deze verantwoording is opgesteld op basis van de volgende op Stichting Museum Slot Loevestein van toepassing zijnde regelgeving. Het bezoldigingsmaximum in 2019 voor Stichting Museum Slot Loevestein is € 194.000. Het weergegeven toepasselijke WNT-Maximum per persoon of functie is berekend naar rato van de omvang (en voor topfunctionarissen tevens de duur) van het dienstverband.

Leidinggevende topfunctionaris(sen)

Naam functionaris(sen)	H.J.M.R. Stijns	M. Dumrese
Functiegegevens:	Directeur / bestuurder	Directeur / bestuurder
Aanvang en einde functievervulling in 2019	1/1 - 31/05	1/3 - 31/12
Omvang dienstverband (in fte)	1	1
Gewezen topfunctionaris?	nee	nee
(Fictieve) dienstbetrekking?	ja	ja
	€	€
Individueel WNT-maximum	80.834	161.667
Beloning 2019	48.966	63.684
Belastbare onkostenvergoedingen	1.862	-
Beloningen betaalbaar op termijn (wg deel pensioenreservering)	5.628	8.090
Subtotaal	56.456	71.774
-/- Onverschuldigd betaald bedrag	-	-
Totaal bezoldiging	56.456	71.774
Verplichte motivering indien overschrijding	Niet van toepassing	Niet van toepassing

Gegevens 2018

Naam functionaris(sen)	H.J.M.R. Stijns	M. Dumrese
Functiegegevens:	Directeur / bestuurder	Directeur / bestuurder
Aanvang en einde functievervulling in 2018	1/1 - 31/12	Niet van toepassing
Omvang dienstverband (in fte)	1	
Beloning 2018	104.439	
Belastbare onkostenvergoedingen	4.349	
Beloningen betaalbaar op termijn	12.969	
Subtotaal	121.757	

Toeziethoudende topfunctionarissen

Naam functionaris	A. van der Steur	G. de Wit	A. Verdooren	C. van Twist	R. Melissant-Briene	N. van Verschuier
Functiegegevens	Voorzitter	Lid	Lid	Lid	Lid	Lid
Aanvang en einde functievervulling in 2019	1/1 - 31/12	1/1 - 31/12	1/1 - 28/2	1/1 - 31/12	1/2 - 31/12	1/7 - 31/12
Individueel WNT-maximum	29.100	19.400	3.233	19.400	17.783	9.700
Beloning 2019	-	-	-	-	-	-
Belastbare onkostenvergoedingen	-	-	-	-	-	-
Beloningen betaalbaar op termijn	-	-	-	-	-	-
Subtotaal	-	-	-	-	-	-
-/- Onverschuldigd betaald bedrag	-	-	-	-	-	-
Totaal bezoldiging	-	-	-	-	-	-
Verplichte motivering indien overschrijding	Niet van toepassing	Niet van toepassing	Niet van toepassing	Niet van toepassing	Niet van toepassing	Niet van toepassing
Gegevens 2018						
Aanvang en einde functievervulling in 2018	1/7 - 31/12	1/1 - 31/12	1/1 - 31/12	1/1 - 31/12	Niet van toepassing	Niet van toepassing
Beloning 2018	-	-	-	-	-	-
Belastbare onkostenvergoedingen	-	-	-	-	-	-
Beloningen betaalbaar op termijn	-	-	-	-	-	-
Subtotaal	-	-	-	-	-	-
-/- Onverschuldigd betaald bedrag	-	-	-	-	-	-
Totaal bezoldiging	-	-	-	-	-	-

2 Huisvestingskosten	2019	2018
1 Huur en energielasten	104.434	99.132
2 Dotatie voorziening groot onderhoud	284.844	280.082
3 Reparatie- en onderhoud	157.991	153.406
4 Overige huisvestingskosten	76.732	75.519
Totaal huisvestingskosten	624.001	608.139

3 Afschrijvingen	2019	2018
1 Inrichting en inventaris	105.371	52.151
2 Boekverlies verkoop activa	6.694	-
3 Masterplan fase I	263.159	279.814
Totaal afschrijvingen	375.224	331.965

Voor een verduidelijking van de afschrijvingen, zie toelichting op de balans onder vaste activa.

4 Aankopen

In het jaar 2019 zijn evenals in 2018 geen aankopen ten behoeve van de collectie gedaan.

5 Overige lasten	2019	2018
1 Overige personeelslasten	71.911	63.422
2 Organisatielasten	206.591	269.368
3 Collectie- /wetenschappelijke functie	13.880	11.141
4 Vaste Presentatie	-	-
5 Dienstverlening & voorlichting, Werving & PR	113.963	128.227
6 Bijzondere activiteiten	34.640	29.198
7 Inkoopkosten Taveerne en Museumwinkel	299.252	300.323
Totaal overige lasten	740.237	801.679

Toelichting op de categoriale exploitatierekening over 2019 verdeeld naar functies

Het toerekenen van de baten en lasten aan de kostenplaatsen (welke zijn onderverdeeld naar museale functies) is gedaan op basis van verdeelsleutels.

De gehanteerde verdeelsleutels zijn ontleend aan de definitieve begroting d.d. 14 september 2017.

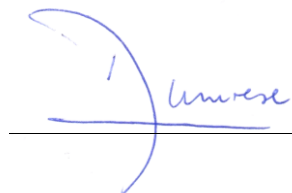
De verdeelsleutels over 2019 zijn conform voorgaande jaren en opgesteld op basis van ervaring en inzicht.

BATEN		<u>2019</u>	<u>2018</u>	
10	Directe inkomsten	Publieksactiviteiten	95%	95%
		Algemeen beheer	5%	5%
17	Eigen inkomsten	Publieksactiviteiten	95%	95%
		Algemeen beheer	5%	5%
20	OCW: Regeling specifiek cultuurbeleid	Publieksactiviteiten	45%	45%
		Collectiefuncties	45%	45%
		Algemeen beheer	10%	10%
21	Structurele subsidie OCW huisvesting	Publieksactiviteiten	45%	45%
		Collectiefuncties	45%	45%
		Algemeen beheer	10%	10%
22	Structurele subsidie OCW collectiebeheer	Publieksactiviteiten	45%	45%
		Collectiefuncties	45%	45%
		Algemeen beheer	10%	10%
23	Structurele subsidie OCW exploitatie	Publieksactiviteiten	-	-
		Collectiefuncties	-	-
		Algemeen beheer	-	-
25	Structurele subsidie Gemeente	Publieksactiviteiten	100%	100%
29	Incidentele publieke subsidies	Publieksactiviteiten	100%	100%

LASTEN			<u>2019</u>	<u>2018</u>
I.	Salarislasten	Publieksactiviteiten	60%	60%
		Collectiefuncties	20%	20%
		Algemeen beheer	20%	20%
II.	Afschrijvingen	Publieksactiviteiten	60%	60%
		Collectiefuncties	20%	20%
		Algemeen beheer	20%	20%
III.	Huren	Publieksactiviteiten	60%	60%
		Collectiefuncties	20%	20%
		Algemeen beheer	20%	20%
IV.	Aankopen	Publieksactiviteiten	60%	60%
		Collectiefuncties	20%	20%
		Algemeen beheer	20%	20%
V.	Overige lasten	Publieksactiviteiten	60%	60%
		Collectiefuncties	20%	20%
		Algemeen beheer	20%	20%
RENTEBATEN EN -LASTEN			<u>2019</u>	<u>2018</u>
I.	Rentebaten en -lasten	Publieksactiviteiten	60%	60%
		Collectiefuncties	20%	20%
		Algemeen beheer	20%	20%
II.	Buitengewone baten/lasten	Publieksactiviteiten	60%	60%
		Collectiefuncties	20%	20%
		Algemeen beheer	20%	20%
	Algemeen beheer	Publieksactiviteiten	60%	60%
		Collectiefuncties	20%	20%
		Algemeen beheer	20%	20%

Poederrijen, 27 maart 2020

De directie
M. Dumrese
(directeur-bestuurder)

Overige gegevens

Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

Afgegeven ten behoeve van het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap

Aan: de Raad van Toezicht van stichting Museum Slot Loevestein

A. Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen jaarrekening 2019

Ons oordeel

Wij hebben de in dit verslag op pagina 31 tot en met 55 opgenomen jaarrekening 2019 van stichting Museum Slot Loevestein te Gorinchem gecontroleerd.

Naar ons oordeel:

- geeft de in dit jaarverslag opgenomen jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van het vermogen van stichting Museum Slot Loevestein op 31 december 2019 en van het resultaat over 2019 in overeenstemming met het Handboek verantwoording cultuursubsidies Instellingen subsidieperiode 2017-2020 en de bepalingen van en krachtens de Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT);
- zijn de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties over 2019 in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand gekomen in overeenstemming met de in de relevante wet- en regelgeving opgenomen bepalingen, zoals opgenomen in de subsidiebeschikking en het Handboek verantwoording cultuursubsidies Instellingen subsidieperiode 2017-2020.

De jaarrekening bestaat uit:

- 1) de balans per 31 december 2019;
- 2) de staat van baten en lasten over 2019; en
- 3) de toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen.

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens het Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse Controlestandaarden vallen, het Accountantsprotocol cultuursubsidies instellingen 2017-2020 en de Regeling Controleprotocol WNT 2019. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie 'Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening'.

Wij zijn onafhankelijk van stichting Museum Slot Loevestein zoals vereist in de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Paragraaf betreffende overige aangelegenheden

In overeenstemming met het Controleprotocol WNT 2019 hebben wij de anticumulatiebepaling, bedoeld in artikel 1.6a WNT en artikel 5, lid 1, sub j Uitvoeringsregeling WNT, niet gecontroleerd. Dit betekent dat wij niet hebben gecontroleerd of er wel of niet sprake is van een normoverschrijding door een leidinggevende topfunctionaris vanwege eventuele dienstbetrekkingen als leidinggevende topfunctionaris bij andere WNT-plichtige instellingen, alsmede of de in dit kader vereiste toelichting juist en volledig is.

Materiële onzekerheid over de continuïteit

Het coronavirus heeft ook invloed op stichting Museum Slot Loevestein. Op pagina 40 van de toelichting op de jaarrekening is door het bestuur toegelicht wat de impact van het virus op de stichting reeds is geweest en met wat voor impact het verder nog rekening houdt. Ook is toegelicht welke maatregelen het bestuur al heeft genomen en welke maatregelen het voornemens is nog te nemen, waarbij ook is aangegeven van welke door de regering beschikbaar gestelde faciliteiten het verwacht gebruik te maken. Uit de toelichting blijkt ook dat er grote onzekerheden blijven bestaan. Het bestuur geeft daarbij aan dat er sprake is van een ernstige onzekerheid met betrekking tot de continuïteit van de stichting. Wij hebben de uiteenzetting van de situatie en de hierbij behorende onzekerheden beoordeeld en zijn van mening dat dit gegeven de situatie een adequate toelichting is. Doordat er onzekerheid is over wat de uiteindelijke economische impact van het coronavirus zal zijn, spreekt er ook veel onzekerheid uit deze toelichting. Op grond van de door ons uitgevoerde werkzaamheden en de verkregen controle-informatie zijn wij van mening dat, rekening houdend met de onzekerheden die er op het moment van afgifte van deze controleverklaring zijn, de stichting de situatie in haar jaarrekening goed toelicht en haar jaarrekening terecht opmaakt op basis van continuïteit in overeenstemming met het verslaggevingsstelsel. Rekening houdend met deze situatie hebben wij - in lijn met de controlestandaarden - een goedkeurend oordeel over de jaarrekening verstrekt in deze controleverklaring.

B. Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen andere informatie

Naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij, omvat het jaarverslag andere informatie, die bestaat uit:

- het bestuursverslag;
- de overige gegevens.

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie:

- met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiele afwijkingen bevat;
- alle informatie bevat die op grond van de in Nederland geldende RJ-Richtlijn 640 Organisaties zonder winststreven en het Handboek verantwoording cultuursubsidies Instellingen subsidieperiode 2017-2020 is vereist.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de controle of anderszins, overwogen of de andere informatie materiele afwijkingen bevat.

Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in het Accountantsprotocol cultuursubsidies Instellingen 2017-2020 en de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie, waaronder het bestuursverslag en de overige gegevens in overeenstemming met de in Nederland geldende RJ-Richtlijn 640 Organisaties zonder winststreven en het Handboek verantwoording cultuursubsidies Instellingen subsidieperiode 2017-2020.

C. Beschrijving van verantwoordelijkheden met betrekking tot de jaarrekening

Verantwoordelijkheden van het bestuur en de Raad van Toezicht voor de jaarrekening

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opmaken en getrouw weergeven van de jaarrekening in overeenstemming met de in Nederland geldende RJ-Richtlijn 640 Organisaties zonder winststreven, het Handboek verantwoording cultuursubsidies Instellingen subsidieperiode 2017-2020 en de bepalingen van en krachtens de WNT. Het bestuur is ook verantwoordelijk voor het rechtmatig tot stand komen van de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties, in overeenstemming met de in de relevante wet- en regelgeving opgenomen bepalingen, zoals opgenomen in de subsidiebeschikking en het Handboek verantwoording cultuursubsidies Instellingen subsidieperiode 2017-2020.

In dit kader is het bestuur tevens verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die het bestuur noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening en de naleving van die relevante wet- en regelgeving mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet het bestuur afwegen of de instelling in staat is om haar werkzaamheden in continuïteit voort te zetten. Op grond van genoemde verslaggevingsstelsels moet het bestuur de jaarrekening opmaken op basis van de continuïteitsveronderstelling, tenzij het bestuur het voornemen heeft om de instelling te liquideren of de activiteiten te beëindigen of als beëindiging het enige realistische alternatief is.

Het bestuur moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de instelling haar activiteiten in continuïteit kan voortzetten, toelichten in de jaarrekening.

De Raad van Toezicht is verantwoordelijk voor het uitoefenen van toezicht op het proces van financiële verslaggeving van de instelling.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiele fouten en fraude ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fraude of fouten en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Een meer gedetailleerde beschrijving van onze verantwoordelijkheden is opgenomen in de bijlage bij onze controleverklaring.

Hilversum, 27 maart 2020

Ref: BvH.2020.557000

KAMPHUIS & BERGHUIZEN

Accountants/Belastingadviseurs

drs. B.G.W. van Heusden RA RV MBV CIA

Bijlage bij de controleverklaring:

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, het Accountantsprotocol cultuursubsidies instellingen 2017-2020, de Regeling Controleprotocol WNT 2019, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen. Onze controle bestond onder andere uit:

- het identificeren en inschatten van de risico's dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude, dan wel het niet rechtmatig tot stand komen van baten en lasten alsmede de balansmutaties, het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing.
- het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de entiteit.
- het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving, de gebruikte financiële rechtmatigheidscriteria en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door het bestuur en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan.
- het vaststellen dat de door het bestuur gehanteerde continuïteitsveronderstelling aanvaardbaar is. Tevens het op basis van de verkregen controle-informatie vaststellen of er gebeurtenissen en omstandigheden zijn waardoor gereede twijfel zou kunnen bestaan of de instelling haar activiteiten in continuïteit kan voortzetten. Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om aandacht in onze controleverklaring te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat een instelling haar continuïteit niet langer kan handhaven;
- het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen; en
- het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen en of de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand zijn gekomen.

Wij communiceren met de Raad van Toezicht onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.